

Ivo Svetina

Ada Sapfo

Igra o pesnjenju

DRAMATIS PERSONAE:

ADA
MAMA
MARTA
VLADIMIR
MILAN
UREDNIK

PITAKOS, tiran
ALKAJ, pesnik
SAPFO
MATI
KLEJA, hči

Sapfina dekleta:
AGALIS
ATISA
ANAKTORIJA
KIPRIS
FIA
DIKA

FAON, brodar

PROLOG

Tiran Pitakos, pesnik Alkaj.

PITAKOS: Koval zaroto ... pozival k upor ...
Vreči hotel me s prestola ...
Preliti kri ...
Zasmehoval demokracijo ...
pel žalostinke za Mirsilom ...
Da stari časi bili so boljši, si govoril ...
Častil opijanje z vinom, predajanje užitkom ...
Slabil si čut državljanov za dolžnosti ...
Naj še naštevam ... ni to dovolj ...

ALKAJ: Če potrebuješ pogum,
v sebi ga poišči, tiran!
Ne terjaj ga od drugih!

PITAKOS: Ker moder in plemenit vladar sem ...
Namesto da živega te zazidam ...
Ponujam ti izgnanstvo ...

ALKAJ: Eden od sedmih modrih ...
Zgodovina se ni začela z nami,
z našimi očeti, dedi se je ...

PITAKOS: Predrzen si, pesnik! Četudi največji,
pred menoj, pred oblastjo si enak
vsem drugim državljanom.
To je demokracija, ki ti jo zasmehuješ.

ALKAJ: Če govoriš, kot hočeš,
slišal boš, kar ne bo ti všeč ...

PITAKOS: Po slavni zmagi nad Atenci,
za katero darovali smo na tisoče junakov,
prelite bile so reke krvi ...
Napočil je nov čas ... utrditi moramo oblast ...

ALKAJ: Želí si oblasti,
in ima jo ...

A še več je hoče ...
Državo sam bo zrušil ...

PITAKOS: Utihni ... ko jaz ...
Še bolj predrzen si, kot sem mislil ...
... samo od mene odvisno je tvoje ...

Izgnanstvo zate je darilo.
Tvoje pesmi bom prepovedal ...
Zdaj je drug, nov čas:
nič več sentimentalnosti, ljubezni,
razvrata, sladkega aristokratskega brezdelja ...
Poezija mora slaviti ...
ne le mene ... četudi,
povzdigovati demokracijo, buditi
v ljudeh spoštovanje zakonov
in ljubezen do naše domovine ...

ALKAJ: Četudi ne zaslužiš si, da prosil bi te ...

PITAKOS: Le ponižaj se ... ponosni poet ...

ALKAJ: Samo zato, ker deklica Sapfo ...

PITAKOS: ... ki zvabil, omrežil, ulovil ...
kot nedolžno živalco ...

ALKAJ: Ne ... ljubezen bila je ...
Česar ti ne poznaš ... saj praviš,
da moder si, in modrim se ne sme zgoditi,
da prislunili bi srcu ...

PITAKOS: ... mineva me potrpljenje ...

ALKAJ: Sapfo bila je z mano, ker ...

PITAKOS: Ker ne le pesnik, tudi pohotni kozel si ...

ALKAJ: Pohota ima nešteto obrazov ...
Eden je tudi prestol pred menoj ...

PITAKOS: Govori ... blebetaj ... kaj zapoj ...
Kako že gre tista tvoja pesem ...

Vino na široko odpira luknjo ...

ALKAJ: ... ključavnico!
Moja prošnja, modri tiran ...
Odpusti deklici Sapfi ...
Ne stori ji hudega ... bila je ljubezen ...
Močnejša od razuma in zakonov

PITAKOS: Ne le moder, tudi sočuten vladar sem ...
Ne boj se, pogumnež ...
S Sapfo ravnal bom uvidevno ...
Četudi kazni ne uteče ...
Potovanje v tujino ji bo koristilo.

PRVO DEJANJE

1. prizor

Ada in Marta.

MARTA: Znova sem ga srečala! Kako je čeden! Bil je v civilni obleki. Kot kakšen velik gospod. Kadil je in se smehljajal. Lesk v njegovih očeh ... Ne vem, kaj naj storim?

ADA: A sem ti že povedala? Objavili mi bojo pesmi!

MARTA: Ko ga znova srečam, bom kar k njemu stopila, čisto k njemu, da se mi ne bo mogel izogniti, in tedaj bom zavonjala njegov moški vonj ...

ADA: Objavili mi bodo pesmi! Kako sem srečna! Si lahko predstavljaš?

MARTA: Kakšne pesmi?

ADA: Moje vendar!

MARTA: A je to lepo?

ADA: Seveda je lepo! Najlepše, kar se lahko zgodi pesniku, no, še bolj pesnici ... zlasti v teh časih ...

MARTA: A ti bojo kaj plačali?

ADA: To ni pomembno. Pomembno je, da bodo moje pesmi lahko brali tudi znani pesniki, saj vsak od njih prebere celo revijo.

MARTA: Pa kako je s temi pesmicami?

ADA: To niso nikakršne pesmice! To so pesmi!

MARTA: Kako pa nastanejo? Tega si sploh ne znam predstavljati.

ADA: Pride trenutek, ko se nenadoma začnejo v meni zbirati besede, se razvrščati v verze, verzi v kitice, kitice v pesem. Saj ne znam razložiti ... A to je tako lepo, nekaj najlepšega: košček raja na Zemlji.

MARTA: Ah, daj no! Mar ti verjameš v te pravljice! V nebesa pa pekel, pa v hudiča in Boga! Daj no! Sedaj je nov čas, ki je pometel z vso to mistiko!

ADA: Saj ne gre za mistiko. Tudi ko sva z mamó ribali stopnice, ko so mi v mrzli vodi roke pordele, se napihnile in razpokale, celo tedaj sem slišala besede, ki so bile kot cvetne kite ... Ah, kaj bi ti razlagala, postala si taka materialistka!

MARTA: Kakšna materialistka! Le to vem, da je telo telo, da duše ni in da tudi tam zgoraj ni nikogar, ki bi zrl na nas. Sicer pa mi raje povej kakšno svojo pesem.

ADA: Oh, to ne gre kar tako.

MARTA: Kako, ne gre? Saj si jo vendar napisala!

ADA: Že, že, ampak kar tako je težko povedati pesem ... To je nekaj tako ... kako bi rekla ... osebnega ...

MARTA: A v reviji jo bodo pa lahko vsi brali!

ADA: To je nekaj drugega!

MARTA: Nič drugega! To je napuh, prevzetnost! Hočeš biti slavna, kajne, Ada moja?!

A jaz pa nisem vredna, da slišim eno tvojih pesmic?

ADA: Moje pesmi niso nikakršne pesmice!

MARTA: No, potem pa jo že povej! Zapoj, če ne moreš drugače!

ADA: *Ko vedel bi, kako sem te čakala,
kako kričala sobe je tišina,
bi v moji dlani tvoja dlan obstala.*

MARTA: No, saj je lepa tale tvoja pesem. Ko bi še jaz znala takšno, bi stopila pred njega in mu jo takoj zapela. Ampak, Ada, kdo pa je ta tvoj, o katerem poješ?

ADA: Kdo? Ja, kdo? Tisti, ki ga ljubim ...

MARTA: In kdo je to? Ga poznam? Skrivaš ga pred menoj, ker se bojiš, da bi mu bila jaz bolj všeč!

ADA: Trapa! Nič ga ne skrivam ...

MARTA: Seveda ga, v pesmih ga imaš zaprtega. Saj ni ničesar storil, revež!

ADA: Kar norčuj se! Takšni, kot je tisti tvoj, zapirajo ljudi! Jaz bi se ga bala ... uniforma, škornji, revolver ...

MARTA: Saj ni vedno v uniformi.

ADA: Uniforma ali obleka iz finega angleškega štofa, saj je vseeno.

MARTA: Kakšnega angleškega štofa?!

ADA: Zase znajo dobro poskrbeti ... ti zmagovalci.

MARTA: Le zakaj bi se ga bala! Saj me še ni niti poljubil!

ADA: Tam v Slaviji so sami takšni, ki se jih je treba bati.

MARTA: Mar misliš, da vsak, ki je tam v službi, pretepa, muči in ...

ADA: Ljudje govorijo vse mogoče. Jaz jih raje ne poslušam. Raje prisluškujem šepetu besed, ki hočejo biti pesem.

2. prizor

Lezboška dekleta: Agalis, Atisa, Dika, Anaktorija, Fia, Kipris.

AGALIS: Slišala sem, da se je vrnila ...
najslavnejša ...

ATISA: V zavetju noči ... kot tatika ...
le zvezde ... edine stražarke ...

FIA: Kaj vse slišala sem pripovedovati ...

DIKA: Izgnanka ... Zdaj že stara ...

ANAKTORIJA: Leta minila so ... po vsem svetu ...

KIPRIS: Jaz nikdar ne zmogla bi ...

AGALIS: Pri faraonu ... med kentavri ...

DIKA: Ne morem verjeti ... pravljam ...

ATISA: ... tudi Amazonke ... ljubimka mogočne svečenice ...

FIA: Ne morem si predstavljati ...
Da pri Apolonu je bila ... v Delfih ...

AGALIS: ... po vsem Grškem občudovana ...
Deseta muza ...

KIPRIS: Čaščena, zasramovana ... kdo vedel bi ...

ANAKTORIJA: Rada zrla bi v njen obraz ...

ATISA: ... ko poje svoje pesmi ...

DIKA: Bomo kdaj sedele ob njej ...
Vonjale vijolice v njenem ...
Plesa in petja ...

KIPRIS: Čudežna lira, ki sama rojeva melodije ...

AGALIS: ... prekleto, kot veliki pesnik ...
Mrzlo sonce tujine ...

ATISA: ... v Lidiji zabava se z dečki ...
in drugemu poje slavo ...

ANAKTORIJA: Mu res je rodila ...

FIA: Hčerko ...

AGALIS: Tiran ... ne dovoli, da vrne se ...
... hotel ga je ubiti ...

DIKA: ... njena mati si posteljo deli z njim ...
odpusti ji morda zdaj ...

ATISA: ... ženska je ob moškem ...
četudi kraljica, še vedno sužnja ...

FIA: Kako le more ...

AGALIS: Mati za svojo hčer lahko izprosi ...
tako pri bogovih kot pri ...
le dar mora ... na oltar.

KIPRIS: ... ne razumem ... kakšen dar ...

AGALIS: Fia, edini ženski dar je ona sama ...

ATISA: Morda ... znova ...
Pele in plesale bomo ...
Sladko cvetje pesmi ... pile iz čaše ...

ANAKTORIJA: Da je vsaj tiranova jeza ne pokonča ...
... kaj je res in kaj ne ...
ve le tisti, ki ... ne spregovori ...

AGALIS: Le srce ve ... vrnila ...
rana nikdar zaceljena ... cvet ...

ANAKTORIJA: ... ne morem ...
Jaz že ne bi ... v ... nevarnost!

ATISA: ... v toplo posteljo,
jedla sladke fige, da sok ...

AGALIS: V Mitilene ne smela bo ...
v hiši staršev ... tik sinjine ...
... v senci belih sten
obujala spomine ... in sladkost ...

ANAKTORIJA: ... ga prosi odpuščanja, se pokesa ...

KIPRIS: Ne upala bi si stopiti predenj ...

FIA: ... dal bi jo ubiti ...

AGALIS: Slavna pevka, da bi prosila ... ošabnega,
čtudi eden od ... modrih,
ki trikrat ... umije se v odišavljeni ...

3. prizor

Ada, Urednik.

UREDNIK: Ja, kaj naj rečem ... Kako naj začnem ... Prebral sem tvoje pesmi, tovarišica Ada ...

ADA: In? Kakšne se vam zdijo?

UREDNIK: Le počasi, tovarišica Ada! Počasi. Kadar imamo opraviti s poezijo, se ne sme hiteti. Neučakanost je največja sovražnica poezije! Zapomni si to!

ADA: Seveda sem neučakana ... zdaj, ko so napisane ...

UREDNIK: Saj ne bodo nikamor ušle, pesmi ... pri meni so na varnem.

ADA: Mar jim grozi, pesmim, kakšna nevarnost?

UREDNIK: Ne gre za nevarnost. Zdaj živimo v svobodi. A kljub temu ... Govoril bom odkrito, ker vem, da si razumna ustvarjalka in da te še ni popolnoma zaslepila brezidejnost dekadence in buržoazne umetnosti.

ADA: Kaj pa je s to dekadenco? Jaz je ne poznam. Jaz pesnim tako, kot čutim ...

UREDNIK: Saj ravno to: čutenje, občutki, čustva! Prav v tem je problem! Poezija se je res rodila iz čustev ...

ADA: Ja, in to ženskih! Sapfo je bila prva lirska pesnica, njeni moški kolegi pa so še vedno opevali bitke, junaštva, kri, kopja, ščite ...

UREDNIK: Tudi naša osvobodilna vojna je rodila junaške verze! Saj jih poznaš? Saj si brala Bora?!

ADA: Seveda, vse pesnike sem prebrala ...

UREDNIK: No, vrniva se, tovarišica Ada, k tvojim pesmim. Priznam, obrtno so dobre, obvladaš tako metrum kot ritem, tudi rime niso slabe, a vsebina! Vsebina! Le čustva in čustva in še več čustev! Nikjer nobene ideje. Ideje!

ADA: Saj to so vendar lirične pesmi!

UREDNIK: Seveda, lirika, kaj pa drugega, lirika! A naš čas, čas, ki smo ga sami ustvarili, izbojevali s premnogimi žrtvami, terja od vseh nas, tudi od pesnikov, da mu pomagamo ... rasti. Verjamem, da se zdajle sprašuješ, kako naj pesnik pomaga času. Ne samo, da lahko, mora mu pomagati, mu dati pečat, ga povzdigniti, ga opevati, da bodo ljudske množice šle za njim, za Časom, kot edinim resničnim vodjem! Konec je leporečja, konec milih melodij, mesečine in slavcev.

ADA: Mar je sedaj čas – kalinov?

UREDNIK: Bom kar preslišal tvojo neumestno pripombo! No, kje sva torej ostala? Objavili bomo nekaj tvojih pesmi, tovarišica Ada, a izbor bom opravil sam, saj sem zato tukaj, zato sem urednik! Tiste, v katerih si podlegla dekadentnim vplivom, v katerih si izgubila orientacijo, v tistih, v katerih si videla samo svojo ljubezen, torej samo sebe, v tistih pesmih, ki so do skrajnosti – četudi moram priznati, da jih preveva posebna lepota – egocentrične – saj razumeš, kaj hočem reči? – tistih seveda ne morem objaviti.

ADA: A lahko nekaj vprašam?

UREDNIK: Seveda, Ada, kar vprašaj, saj med urednikom in avtorjem se mora tako ali tako splesti čim bolj tesna vez, predvsem pa zaupanje ...

ADA: Ali mi lahko poveste, tovariš urednik, katera je tista pesem, tiste pesmi, ki jih ne boste objavili?

UREDNIK: No, sedaj si me spravila v zadrego, dokončno se še nisem odločil ... Ampak tisto ... no, kako je že naslov? ... *Jesenski večer*?

ADA: *Večer v jeseni*.

UREDNIK: No, seveda, tista ... v njej je en sam obup ... temačnost, črna, pesimizem, skorajda samomorilsko vzdušje ... Svet opisuješ kot nekaj, kar propada – ko bi morala slaviti zmago in polet novih dni – v tvoji pesmi pa so samo tema, vlaga, plesnoba, vse je napol mrtvo, celo rože, mrak, solze, strah ... in ... dan umira! Pri čemer vsakdo razume, da ne gre za metaforo večera, ampak za popolni pesimizem! Mar res misliš, tovarišica Ada, da bi v naši reviji, katere glavni urednik je tovariš minister, lahko objavili takšne pesmi?

ADA: Mislila sem, a vidim, da sem se motila.

UREDNIK: No, saj ni treba, da si takoj užaljena, tovarišica Ada! Saj sem te vendar pohvalil in objavil ti bomo nekaj pesmi, ne vseh, kar moraš razumeti kot priznanje tvojega talenta. Poleg tega – saj veš, kdo vse objavlja v naši reviji. Naši največji literati! Med njimi boš tudi ti! Ceni to!

ADA: Saj cenim, tovariš urednik, saj cenim, ampak ...

UREDNIK: Kdor se je odločil, da bo pesnik, da bo pesnica!, ta mora – kako že pravi Prešeren: Spomni se svojega stanu in trpi ...

4. prizor

Sapfina mati, Kleja.

KLEJA: Prah in kamenje ... uničila bom sandale,
ki ... mi jih je dal tiran.

... koze in ovce ... vročina in smrad.
Še oljke slekle so srebro ...

MATI: Kleja, tu si se rodila ... v sončevem naročju ...
rodila sem se tudi jaz, tvoja babica ...
... ko tvoja mati ...

KLEJA: ... mrtva ... rodila v belih Mitilenah ...
V ... palačah shodila, vodometi so me ...
... pušpan in oleandri ... metulje ...

MATI: Lepa ... od tu izvira naš rod ...
ni marmor znak plemenitosti ...
žito, črede ... oljke ... modrina
in črnina vina in oliv ...

Tiranov dvor je postal najin dom, ko ...

KLEJA: Četudi ne moj oče ... tvoj mož.

MATI: Mrtva oba ... Zato iskala sem dom za naju ...

KLEJA: Vladar, ki njegovi otroci smo ...

MATI: Da zrasla si lahko v lepoto modro ...

KLEJA: Sèm pripeljati naju je moral ...
V sončni pripeki ... da sem lepa ...

MATI: Počaka naj tvoje srce ... pripravi ga,
zvestega ... izveš, kdo ...

Mati vstopi v hišo. Tam je Sapfo.

MATI: Sapfo, Sapfo, hči ... jaz sem ...

SAPFO: Iz sončeve luči stopaš v temo, tujka.
Ne poznam te ... Sèm ne vstopi nihče več ...
vsi, ki tu so se rodili ...
spremenili so se v skale ... oblake ...

MATI: Sapfo moja ... hči ... jaz sem tvoja skala ...
Jaz sem te rodila ... tvoja mama ...

SAPFO: Tujka, četudi mama!
Deset in še več let nisi bila,
kar zdaj hočeš, da si ...

MATI: Ti ne veš, kako ...

SAPFO: Ti ne veš, ker ukradla si mi mojo ...
Roditeljica prekleta ...

MATI: Klejo ... obvarovati sem jo morala ...

SAPFO: Pred mano, njeno mamo ...
Dojila sem jo ... moje vse, zaklad,
ki faraon ga ne ...

MATI: ... vrnila si se, morala sem ...

SAPFO: Kje je deklica moja, ki po tebi ...
Oboževani, občudovani, edini ...
Dobila je ime ... sladko kot zlati med ...

MATI: Tvoja hči potrebovala je mamo,
ne pa slavno pesnico,
ki ... deklice v posteljo ...

SAPFO: Očeta ... tirana, ki izgnal me je ...
Ker v mladostni zaupljivosti ...
Alkaju bila sem noro zvesta ... mu rodila ...

MATI: Tirana sem prosila ...
Moledovala ... pozabi naj čase,
ko družila si se z njim,
ki grozil mu je, mu stregel po življenju ...

SAPFO: ... stregla si mu s svojim telesom ...
debelemu, ki prestol zasedel je ...
s krvavim bodalom v roki ...

MATI: S teboj odšla sem v tujino ...
Kleja z nama ... novi dom na Siciliji
spremenila si v ...

SAPFO: Dekleta sem učila plesa, petja ...

MATI: Ljubezni razvratni si se predajala ...
Tvoja mala deklica je spala ...

SAPFO: Ob milem petju in sladki liri ...

MATI: Vse mesto se je zgražalo ...
Ljudje povešali so poglede, ko mimo ...

SAPFO: ... ljubezen ne pozna pregrehe,
telo je zvesto srcu, ko ljubi ...
se pogublja v ljubezni.

MATI: Vešča si z besedami,
tvoje pesmi recitirajo po vsem grškem svetu.
... hči moja, Sapfo moja edina ...

SAPFO: S patosom ne moreš umiti svojega dejanja ...
Mama ... tudi jaz sem ... Kleja ... moja hči.

MATI: Še pet let ni imela ... nežnejša kot vijolica ...
odpeljala sem jo ... iz našega tujega doma,
ker to ni bil več dom, ampak ... brlog pohote ...

SAPFO: Mama! Mar sploh veš, kaj je ljubezen?
Še punčka ... ko tvoj mož, moj oče padel je v boju.
Slava junaka ... odela te je v črnino,
v oklep, školjka si postala ...

MATI: Zmešalo se ti je ... v vseh teh letih,
ko klatila si se po svetu ... kot Odisej ...
Namesto da doma bi tkala ...
Si mar res bila faraonova ... si se pojala
s kentavri in z Amazonkami ...
Živelas s črnim sužnjem ... ki iz ljudi
se norčuje, ko spleta zgodbice o živalih ...

SAPFO: Ne veš, kako strašno je bilo ...
Ne verjemi čenčam, ki jadrajo od otoka do otoka.
Prodala si se tiranu ... priležnica.

MATI: Ne prodala, ponižala, hči moja!
Ponos domuje v srcu ... ponižanje ogrne
človeka, ki nima izbire ... da vsi vidijo ...

Klejo držala sem za roko, ko stopila sem predenj ...
Izprosil milost tako za tvojo hčer kot zate.
... pohotni kozel, Alkaj, je v tujini ...
s čredo dečkov tolaži se ...

SAPFO: Nič ne veš o mojem življenju, razuzdanosti,
razpuščenosti, o mojih deklicah, pesmih ...
Misliš, da slava ... morska pena ... izgine ...
lužica izhlapi ... posuši se lovorov venec ...

Zlatolasa Kleja, tvoja vnukinja ...
rodila se je iz ljubezni ...
Da ... prevratnež in razvratnež ... njen je oče ...

MATI: Konec je zdaj vseh tvojih blodenj!
Naj bo Klejin oče sam Apolon,
pred vrati stoji in čaka ...
... čaka, da jo pokličeš ...
če zmoreš toliko poguma ...

SAPFO: Klejo poimenovala sem po tebi ...
zame bila si ideal, lepotica, Apolonova nevesta.
... le sovražstvo ... ki pila sem iz tvojih ...
Zakaj, mama ... Klejo ljubila sem kot tebe.
Tebe kot njo, mama hčerko in mamo ...
Ukradla si mi jo ... moje srce ... življenje ...

MATI: Dovolj ... dovolj ... vrnila si se lahko ...
Ker tiran ... ker tešiti sem morala njegovo "milost" ...
Kleja, vstopi! Kleja, vstopi v hišo!

5. prizor

Mati, Ada.

MATI: Punca, bojim se zate.

ADA: Zakaj?

MATI: Skrbi me, kako se boš pretolkla skozi življenje.

ADA: Saj študiram ...

MATI: Pa pesmi tudi pišeš ...

ADA: In? Je to kaj slabega? Saj jih je pred dva tisoč leti pisala tudi Sapfo.

MATI: Zdaj ni čas za pesmi.

ADA: Za kaj pa? Za ribanje stopnic?

MATI: Vsako delo je častno! Mladi množično odhajajo v delovne brigade. Ti pa se vsemu temu izogibaš.

ADA: Saj nisem članica organizacije.

MATI: Morda pa bi bilo pametno ... Nikdar ne veš, kdaj ti bo to koristilo.

ADA: Meni bi koristilo, ko bi si lahko kupila kakšno knjigo pesmi. V knjigarni sem videla zbirko Lili Novy ...

MATI: Še za knjige boš zapravljala denar ... za pesmi ... Punca moja, kje si izgubila pamet! Danes je treba delati, delati in še enkrat delati ...

ADA: Torej tudi pisati pesmi!

MATI: To ni delo.

ADA: Ja, kaj pa je potem?

MATI: Sanjarjenje, brezplodno zapravljanje časa!

ADA: Kaj pa Župančič?

MATI: A ti že misliš, da si Župančič?! Daj no, punca moja! Življenje ni praznik ...

ADA: Kaj pa prvi maj? Praznik dela! In osmi februar? Kulturni praznik, na dan Prešernove smrti?

MATI: Bog ve, kdo ti je tako zmešal pamet! Jaz že ne!

ADA: Kdor koli je že bil, jaz sem mu hvaležna!

MATI: Hvaležna? Le za kaj? Za tiste tvoje verze ... Saj sem jih prebrala, ker si jih pustila na mizi ... Kdo bo pa to jemal resno? Ljubezen, pa še in še – samo o ljubezni pišeš. Pri tem pa še fanta nimaš!

ADA: Kaj pa ti veš! Ne žali me! Če si že stikala po mojih stvareh, če si prebirala moje pesmi, obdrži to zase. To je samo moje, samo moje! Razumeš! Pesmi so kot ... kot da bi razgalila svoje srce ... Kot da bi se slekla pred vsemi ...

MATI: Ada, nehaj! Ne govori takih svinjarij ... Bom vrgla proč vse tiste tvoje ... pesmi! Raje se posveti študiju in ...

ADA: Saj bom junija šla na izpit ...

MATI: Šla, šla, samo šla, pa boš tudi kaj znala? Ves čas preždiš ob teh pesmih!

ADA: To se tebe prav nič ne tiče!

MATI: Tiče pa se lahko tiste tvoje prijateljice, tiste Marte ali kako ji je že ime. Sama si mi povedala, da ima zaročenca, ki je v službi v Slaviji.

ADA: Ona je moja edina prijateljica ...

MATI: Kakšna le, če ima fanta, ki muči ljudi ...

ADA: Kaj muči? Kje si pa to slišala?

MATI: Vsi vedo, da v Slaviji mučijo ljudi ... Nato pa jih kar ustrelijo ...

ADA: Kaj ima vse to opraviti z menoj, z mojimi pesmimi. Bila sem pri uredniku in rekel je, da mi jih bodo objavili ...

MATI: Naivna si, vsakomur verjameš, zaupaš ... A danes so vsi tako ... kako bi rekla ... drug na drugega prežijo ... Vojna nas je naredila za zverri ... Sosea komaj čaka, da me zašpeca špicljem, ki se potikajo po mestu in ... kaj pa vem ...

ADA: Ja, takšna sem in takšna hočem tudi ostati! Kljub temu sem tvoja hči. Edina! Ti brez mene ne moreš, jaz brez tebe tudi ne! In ko bodo moje pesmi natisnjene, boš videla, kaj to pomeni. Vsi bodo govorili o pesmih, ki jih je napisala Ada, tvoja hči! Morda bo glas segel tudi do sosedice in ti boš tedaj lahko ponosna na svojo hčer, na pesnico, četudi bo sosedica govorila, da je slišala od prijateljice njene prijateljice, da se govori, da so pesmi tvoje hčere pohujšljive. Ti pa ji tedaj reci: Ja, res so, saj ljubezen je za tercijalke vedno pohujšljiva!

MATI: S tabo se res ne da pogovarjati. Hotela sem le ... Hotela sem, da bi ti bilo prihranjeno trpljenje ... Jaz sem dala skozi veliko hudega, ko je tvoj oče ...

ADA: Mama, prosim te, ne govori spet o tem! Vse, kar vem o svojem očetu, je, da ne vem, kdo je! Pozabi že tistega, tistega moškega, ki te je ...

MATI: Naj ga pozabim? Le kako? Naj ga izbrišem iz svojega spomina? Naj oslepim, da ne bom več videla njegovega obraza? Kaj hočeš od mene, Ada, da se odpovem edini stvari, edinemu človeku, edini ljubezni, ki me je ... iz katere si se rodila ti ...

ADA: Je bila res ljubezen, mama? Sta se res imela rada, ali je moj oče iskal le potešitve pri ljubki snažilki ...

MATI: Nehaj! Ne dovolim, da tako prostaško govoriš o njem ... Tvoj oče je ...

ADA: Njegovo seme ...

MATI: Ti, kako moreš tako govoriti ... govoriti o tem plemenitem človeku, ki ga niti poznala nisi ...

ADA: Saj ravno zato ...

MATI: Tiho! Bil je plemenit človek, nesrečen, bil je zaprt, že pred vojno, še preden se je naše življenje spremenilo v klavnico, v kateri ni bilo nikomur prizaneseno.

ADA: Ven grem, ne bom več poslušala teh tvojih ...

MATI: Kar pojdi, kar ... k tisti tvoji Marti, ali kako ji je že ime, in njenemu slavčku s krvavimi krempljčki ...

6. prizor

Sapfo, mati, Kleja.

SAPFO: ... si nekoč sama radost,
mleko kot zlata nit ... pila si ...
deklica moja, hčerka ...
tvoj lik rasel je v meni ...
bridkost nečloveška, ko ločeni ...
Kleja moja ... zlatoglava sreča ...

KLEJA: Kdo si ... temna tujka ...
Vonj, ki te ovija ... obleka smešna ...

SAPFO: ... zaklad prepoln hrepenenja,
hčerka ... tvoja mama sem ...

KLEJA: Moja mama je umrla ... babica,
davno ... od nje ostala ni podoba ...
Tako si mi govorila, me tolažila, babica ...

MATI: Odpusti mi ... z lažjo zdravila sem tvoje ...
Četudi je živela kot ...
je umrla, njene edine sledi so pesmi ...
brezdomka, potovka, avanturistka ...

SAPFO: Nisem umrla ... te zapustila!
Kleja ... po svetu sem taval,
hči in mati senc ... moje srce ...
... želela sem ... umreti ...
Z Bele skale z vihariki ... ponirki ...
Poleteti v brezno ... morje brezdanje ...

Mama, po kateri dala sem ti ime,
... neizmerno sem jo ljubila,
... boginja v človeškem telesu,
te odpeljala je iz naše, moje hiše!

KLEJA: Ni res ... ne more biti ...
Lažeš, tujka smrdljiva, laž ...
Nisi me mogla roditi!
... mati lahko bila bi le grdi živali ...

MATI: Kleja ... poldan je čas ... resnice.
Ni senc ... laži ... še sen blede ...
Boli, ker luč je neusmiljena ...

SAPFO: Ti ... storila si neodpustljiv greh,
da ugrabila si mi hčerko,
ti govorila zdaj boš o resnici!
Ranila si ... smrtno hči svojo, mojo ...
Nisi vredna, da ime ti je ... mati ...

MATI: Rodila sem te ... največ, kar mati ...
Da življenje in ga hrani, čuva ...
svoje srce daruje ...

SAPFO: Patetika! Dati življenje ...? Povej! Opiši!
Bolečina, ki ji ni enake ... radost,
ki je zvezde nikdar ne okusijo?
Ponos, dolžnost, davek za noč ljubezni ...
Parjenje ... seme se ugnezdi v sladki temi ...
Če ga daš, ga lahko tudi vzameš!
Vzela si mi ... hčerko, njeno in moje življenje ...

KLEJA: Dovolj ... tega trapastega govorjenja!
So starši, če so, in otroci, ki smo!
Mati, če je, oče, če se ve, kdo je,
babica, če še ni umrla, ded, ki je zagotovo že mrtev ...

Ta tujka ... ni moja mama ... je mrtva.
Kot moj oče ... grem ... brodar nestrpno čaka ...
V Mitilene bele z vetrom ... na dvor ...

SAPFO: Kleja ... počakaj ... poslušaj ...
Tvoja sem ... mama!
Kot dokaz ne more biti lepota tvoja,
saj moje kože ... starost ... lasje sivi ...
Da odpustim svoji mami ... babici, dejanje strašno ...
Naj bo dokaz ... le čisto srce to zmore ...

KLEJA: O tvojem srcu ne vem ničesar
in si tudi ne želim vedeti ...

MATI: Lepo znaš govoriti, Sapfo ... pesnica,
ovenčana z lovorovimi venci ... Slavna ...

KLEJA: Pesnica? Slavna ... tista ... o kateri govorijo ...

SAPFO: Rodila sem te ... v tujini,
... mitilenski tiran mi grozil je s smrtjo ...

KLEJA: Tiran? Pitakos? ... vladar ... na dvoru živiva ...
Lažnivka ... ne pesnica!

MATI: Kleja ... Ta, ki stoji pred teboj, je tvoja mama.
Pesnica čaščena, zaničevana, ker ...
ni mogla biti tvoja ... četudi srce mi je mrlo,
morala sem te odpeljati na varno ...
V Mitilene ... sprejel pod svojo streho ...
Četudi je vedel ...

SAPFO: Vedel ... tvoji hčeri grozil s smrtjo!
Sedela si za isto mizo, ležala v isti postelji ...

MATI: Kolikor lepote, toliko prostaštva ...

KLEJA: Zakaj ti je grozil?

SAPFO: Ker že pesem ... bila je upor
Ker sva ... ker sem se prekršila ...
v mladostni vihravosti ... nepremišljenosti
pidružila upornikom, ki hoteli so ...

MATI: Alkaju, ki zdaj udinja se lidijskemu kralju ...
... še vedno sovraži Pitaka ...
... raje predaja se užitkom ... vinu ... dečkom ...

SAPFO: Ker Pitakos umoril je tirana Mersila ...
Sedel na njegov prestol ... komaj obrisal je bodalo ...
Alkaj pel je žalostinke ...

MATI: Načrtoval upor ... proti modremu ...

KLEJA: Alkaj ... véliki pesnik ...

MATI: Njegove pesmi še vedno prepovedane ...
Tiran mu ne odpusti ...

SAPFO: Tujina bila je ... moj, najin, naš ... dom
Sicilija ... pod ognjeno goro ... kjer Empedokles ...
Z ognjem združil, da znova ...
Tam živeli smo tujci ...

KLEJA: In jaz sem ... mene povila si ...
Med tujci ... pod ognjeno goro?
Povej ... priznaj ... ne laži!
Babica ... eno ime imava ... združeni ...
Povej, priznaj, dovolj imam!

MATI: Res ... tam si se rodila ... a ne le gora ...
Vonj razdraženih cvetov, ženske brez sramu ...

KLEJA: Moj oče? ... Kdo ... je moj oče?!

MATI: Naj slavi resnica ... zdaj naj bo srce čisto ...
ponižno ... kesanja polno ...

SAPFO: Mama, dovolj ... že zdavnaj si zmagala ...
Četudi za dvajset let odtujila si mi Klejo ...
mojo ... milo ... punčko ...

KLEJA: Če res si ... moja ... nikdar nisem bila ...
punčka ... moja mama bila je tvoja ...

SAPFO: ... oče je ... Alkaj ...

MAMA: Alkaj? Alkaj! Kako le ...
Lagala si ... meni lagala ...
Če Pitakos vedel bi ... nikdar več ...

KLEJA: Alkaj? Pesnik Alkaj? Naj verjamem?
Ni res, ni mogoče! Mama ... to ni res!

SAPFO: Prvič si me imenovala mama! Kleja, hči moja,
res je, res je ... Alkaj je ...

KLEJA: Zakaj, zakaj ... ah, nič ... grozno ...
kaj ste storili ... lagali ste mi ... mrtva mama,
oče, da padel v junaškem boju ...
Zdaj v tej prašni vasi ... med ovci ...
Ti si moja mama ... in oče ... izgnanec ...

Njegove pesmi ... vsi jih poznajo ... Pitakos
... moj nadomestni oče ... prepovedal jih je ...
glas mojega očeta ne sme se slišati ...
če veter prinese njegove besede prek morja ...
ušesa morajo oglušeti ...

MATI: ... na kolenih ... odpusti mi ...
Kleja ... zaslužila si si resnico,
bila sem šibka ... moje srce rahlejšje od metulja ...
Tvoja mama, hči moja ... leta potikala se je po svetu ...
Le glas njen selil se je z otoka na otok,
iz dežele v deželo ... in vsi so pili njene pesmi,
razuzdane in poltene.

KLEJA: Zakaj nisem mogla živeti ...
Z mamó ... zakaj si zavrgla hčer svojo ...
Če ta ženska, še vedno tuja ... res je moja mama?

SAPFO: Mama, zdaj ti razgali svoje srce ...
Sleci se, da v goloti tvoje priznanje zardi ...

MATI: Četudi vse boš zanikala ... da v senci
ognjene gore ... razvratu si služila ...

Kleja še pila je tvoje mleko ...
Ti sladkala si se z deklicami ...

SAPFO: Reci, povej, naj te ne bo sram ...
Imenuj ljubezen z besedo, ki ti je nikdar nisi ...

MATI: Himne Afroditi pela je ... tvoja mama ...
Erosu se je klanjala, poklekala pred oltarjem ...

KLEJA: Eros, bog ljubezni ... kdo od nas lahko ...
Kdo lahko poljubi njegova stopala ...
In Afrodita ... boginja ... hči nesmrtna ...

SAPFO: ... *zvičaj snovalka* ...
le plesa ... petja ... ličenja in ...
učila sem jih ... ki po medu so dišale ...
dvigovale na krilih besed lepih, kot z zlatimi vrabčki
poletele smo v globin nébesa ...

Učiteljica ljubezni ... bila sem ... Kleja moja.
Kako naj strežejo telesu ... ko ga Eros
zaplete v medene mreže ...
kako tešijo naj poželenja strup in opoj ...

MATI: Vsi so se zgražali, sramota hodila je po mestu,
od mesta do mesta, po vsem otoku ...
sramota potemnila je stene našega doma ...

SAPFO: Če ljubezen bila bi sramota ... če telo ...
Poljub in vonj sladak bili bi greh ...
Zakaj potem bogovi predali so nam to večšino ...
... smrt odganjamo z njo ... temine Hada ...

KLEJA: Dovolj ... dovolj ... Ničesar več nočem ...
Grem, brodar že nestrpnost ozira se proti nebu,
veter prebudil se je, globine morske črnijo ...
Laž polagali ste mi na zlate pladnje ... rasla sem ...
Brezimna ... izdali ste me ... zdaj prepozno je ...
Moja noč se ne zdani nikdar ... prekletstvo pesmi ...
Pesniki ... izdajalci ... o ljubezni poje ...

Ljubiti ne znate niti svojih otrok ...
Moja starša mrtva sta ... jutri vrgla cvetje bom
s skale v dobrotno morje ...

SAPFO: Kleja, moja, tvoja mama sem ... ti moja hči.
Alkaj tvoj oče ... četudi tega ne ve ...

KLEJA: Ne ve ... še to! Bastardka sem!
In ti potepuška psica ... vsi podijo jo od sebe.
... garjava psica, ki naskoči jo pohotni cucek ...
Zbogom, Sapfo! Mama ali pesnica ...
Poskušala bom pozabiti ta dan,
to prašno vas in temno žensko ...
Ko bom slišala tvoje pesmi,
bom vsaj vedela, kdo jih je spesnil!

SAPFO: Ne odhajaj ... ostani ... moram ti povedati ...

KLEJA: ... zapoj ... in že čez dva dni bodo vsi
prepevali tvoje pesmi ...

SAPFO: ... še toliko ...

KLEJA: Prihrani besede in melodije za tiste, ki ...

SAPFO: Mama ... hvala ... nalogo si odlično opravila ...
... mazaču bi dovolila, da spraskal bi me iz tebe ...
Bila si moje vse ... lepa ... pametna ...
Boginji podobna ... zdaj le še hudobna ...

7. prizor

Ada, Marta, Vladimir.

VLADIMIR: Marta mi je veliko pripovedovala o tebi. Skoraj sem te zagledal samó skozi njeno pripovedovanje.

ADA: In, sem takšna, kot si me videl?

VLADIMIR: Če bi ne bilo Marte tu, bi dejal, da si veliko lepša ...

MARTA: Vsaj malo bolj izviren bi lahko bil ...

VLADIMIR: Pričakoval sem, da bom srečal zanimivo dekle, in res je tako. Sicer si pa navadni ljudje pesnika, no, pesnico težko predstavljamo. Prešerna že, ampak dekle, ki piše pesmi, se zdi nekaj zelo posebnega.

MARTA: Saj je čisto navadna punca ...

ADA: Zato sem tudi lahko tvoja prijateljica.

MARTA: Hočeš reči ...

ADA: Hočem reči, da te imam rada.

VLADIMIR: Jaz tudi!

ADA: Potem smo pa ena srečna družba!

VLADIMIR: In kako tvoje pesmi?

ADA: Kako?

VLADIMIR: Jih objavljaš?

ADA: Da, v zadnji številki Novega sveta je izšel cikel mojih pesmi ...

VLADIMIR: V Novem svetu? To pa je priznanje. Saj njegov urednik je minister.

MARTA: Verjetno ima pomembnejše delo, kot da bi prebiral prav vsako pesem ...

VLADIMIR: Ljubica moja, motiš se! Minister je prav zaradi tega minister, ker vsako stvar prebere!

MARTA: Saj ni notranji minister!

VLADIMIR: O tem pa raje ne bi govorili, kajne.

ADA: Kakor koli že, moje pesmi so objavili, četudi ne vseh ...

VLADIMIR: Kako to?

ADA: Tovariš urednik mi je dejal, da so nekatere preveč erotične, druge preveč pesimistične.

VLADIMIR: Prav je imel.

ADA: Kako?

MARTA: Kaj pa ti veš o tem? Si jih mar bral?

VLADIMIR: Pri nas vse preberemo.

ADA: Kaj res? Tega pa ne verjamem. Hecaš se, kajne, Vladimir?

VLADIMIR: Prav nič se ne hecam. Zelo resno govorim.

MARTA: Pa ja ne boš zdaj znova začel ...

VLADIMIR: Ne, le nadaljeval bom! Kaj pa mislita, ljubici, da smo tam kar tako, da drgnemo stole in se s komolci naslanjamo na pisalne mize? Mi delamo. Delamo noč in dan.

ADA: In prebirate tudi pesmi. Potem pa je vaše delo lepo.

VLADIMIR: Tudi pesmi, vse, prav vse! Saj moramo biti budni in paziti na vse, kar počne sovražnik.

ADA: In pesniki smo sovražniki?

VLADIMIR: Nihče ne more biti izvzet. Tudi pesniki ... lahko ... Zakaj pa ne! V vaših verzih se lahko prebere marsikaj, kar vpliva na ljudi, da jih zmede in da začno celo dvomiti o našem sistemu. Saj verjetno ni treba, da rečem Balantič, kaj?

MARTA: Daj no, Vladimir, smo zaradi tega sedli tu, da bomo strašili drug drugega?

VLADIMIR: Nič strašili! Kaj strašili, Marta? Budnost, pozornost, pazljivost na vse, kar bi lahko škodovalo naši mladi domovini ...

ADA: Komajda verjamem, da je vse to res, kar govoriš. Mar ste tam v Slaviji res prebiral tudi moje pesmi?

VLADIMIR: Če ne verjameš, tvoja stvar.

ADA: Oprosti, Marta moja, ampak bolje je, da grem.

VLADIMIR: Ada, nikar, ostani z nama, bomo še kaj spili. Najboljše je, da vse to, kar sem dejal, čim prej pozabiš. Ponosna bodi, da so ti objavili pesmi v tako ugledni reviji, kot je Novi svet.

ADA: Veš, Vladimir, s teboj se pogovarjam samo zato, ker si Martin prijatelj. Ampak to moraš vedeti ... lahko si tudi zapišeš, da boš tam v Slaviji lahko vložil v mapo ... Zame je poezija košček raja na Zemlji. Pesmi so moje edine prijateljice. Česar koli se dotakne moje hrepenenje, silovita sla po dobroti in razumevanju, se spremeni v krik brez odmeva, v ihtenje brez solza ... K poeziji se zatečem v tem krutem času, tam, v objemu besed, ki tako lepo zvene, si celim svoje rane ... ki bodo kljub temu zapustile neizbrisne brazgotine odvečnosti, manjvrednosti, malodušja, strahu pred krivicami, nadutostjo, vzvišenostjo ...

MARTA: No, zdaj pa si dobil lekcijo, ti moj zlati poročnik!

VLADIMIR: Ada, oprosti, saj nisem tako mislil ... Saj sem se samo hecal ...

ADA: Kaj hecal? Nič nisi mislil, sploh nič! Čudno da te tam v Slaviji sploh trpijo, takega ... Sicer pa, ko bo izšla – upam, da kmalu – knjiga mojih pesmi, jih dobiš z mojim podpisom, samo zate ... Boš lahko v miru podčrtaval, z rdečo ali črno, vse tisto, kar ti ne bo, kar to bo ... Ministru boš lahko recitiral moje verze, morda še napreduješ, te pošljejo celo v Beograd ...

VLADIMIR: To pa je preveč, Ada, tako ne smeš govoriti. Mi smo zato, da varujemo državljane pred nevarnostmi ... Hvaležna nam bi morala biti ... Sicer pa, heca pa res ne razumeš ...

ADA: Razumem, razumem, še zlasti, kadar je hec slab ... Marta, žal mi je, ampak grem. Vesela sem, da sem spoznala tvojega fanta, res je postaven in čeden, a tudi v civilni obleki je še vedno oficir ...

Ada odide.

MARTA: Kako moraš biti tak? Adi sem tako lepo pripovedovala o tebi ...

VLADIMIR: Daj no, ljubica, pa se ja ne bova kregala zaradi te tvoje pesnice. Saj sem se samo hecal ... Čeprav ni vse tako nedolžno, kot se vam naivnežem zdi ... Tako si želim, da bi bila nocoj skupaj. Tako si te želim, želim si tvojega telesa, tvoje bele kože, tvojega vonja ...

MARTA: Nocoj te ne pustim v svojo posteljo. Ne bi smel tako ravnati z Ado, z mojo najboljšo prijateljico. Ti ne veš, kako težko se z mamο prebijata skozi to "novo" življenje! Da imata brezplačno stanovanje – če se tistemu podstrešju sploh lahko reče stanovanje – morata ribati tuja, mrzla stopnišča. Včasih ima Ada roke kar vijoličaste od mraza in vode. Še peresa ne more držati ...

VLADIMIR: Morda pa je zanjo tako celo bolje ...

DRUGO DEJANJE

1. prizor

Sapfo, Agalis, Atisa, Anaktorijska, Dika, Kipris, Fia.

SAPFO: Dekleta ... cvetoča ... trakove razvežite ...
Kodre razpustite ... tu ljubezen naj bo zakon ...
... telesa mlada, radovedna ... sladka ...
Afrodita, *zvičaj snovalka*, nikdar ne spi ...
Njene prošnje so ukazi ...

Starši dovolili so ... pri meni učile se boste ...
petja, spletnja vencev besed in cvetlic ...
s plesom posnemale boste hojo bogov ...
... sem učiteljica v Hiši muz ...

DIKA: ... od brezdelja utrujena ...
od pričakovanj vročica me obliva ...

ATISA: Komaj čakam ... prsti želijo se dotikati ...

ANAKTORIJA: ... darovati se želim Afroditi ...

SAPFO: Vino v čaše natakaš počasi ...
Curek zlat poje v glini ...
Šele nato ga dvigneš k ustom ...
... žejnim ... se odžejaš ...

Ljubezen in neučakanost nista sestri ...
srce prebuditi mora telo ... slast ...
nato večšina, kako naj traja in traja ...

Nesmrtni bogovi odločili so, naj se ljubimo,
kako, povedali nam smrtnikom niso ...

KIPRIS: Nikdar še nisem ... ljubila ...

FIA: Le kako bi, ko razen bratov
moških ne poznaš ...

SAPFO: ... zadajaš bolečino ... čutiš bridkost ...
Le od kod, sprašuješ se ...
... od ljubezni, ki mora več darovati kot prejeti ...

DIKA: Slišala sem neko pesem, ki Erosa slavi ...
Ker s svojimi puščicami zastrupi srce,
da ne more več ... živeti ... umreti ...

SAPFO: Pesem je Alkajeva ... njegovo ime še vedno je prekleto,
zato ... molčimo, da nas ne zadane sovražstvo ...
Parnas strm je in visok ... že prvi korak
veliko je vreden ... zlobo budi pri tistih, ki ...

AGALIS: Mar ljubezen sama ne spleta stihov?

ANAKTORIJA: ... vsaka kmečka bunka bila bi Orfejeva nevesta ...

SAPFO: Tudi kmečka bunka ima v sebi liro ...
... le pravi prsti morajo zdrseti prek strun.

FIA: Saj tudi oven naskoči ovco ...
A to še ni ... ljubezen ...

DIKA: Bi želela biti ovca, Fia ...
ovčka si ... milo blejaš ...

FIA: Kača mrzla ... a strupa nimaš,
zato ...

SAPFO: Tako ne smete govoriti, če želite ...
ljubezni svečenice, s polnim naročjem ...
Marsikatera beseda rani ... globoko ...
Ljubezen terja nežne zvoke, glasove ...
Z neba prihajajo k nam ... revnim.
Da nas obdarijo ... milost ...

KIPRIS: Afrodita ... mati ...

SAPFO: Afrodita ... naša zavetnica ...
rojena iz morske pene ... čistosti ...

in moškega semena prispodoba.
Afrodita Lepota, nesmrtna Zevsova hči,
na barvitem prestolu sedi ...

Zdaj zapele bomo himno Afroditi ...
ki podelila nam je ... ženskam in moškim ...
božanskost ... Ne le rodnost, da človeški rod ...
užitek ... radost ... sladkost ... norost ...

DIKA: Sapfo, učiteljica ljubezni ...
Si srečala Afrodito na potovanjih?

SAPFO: Nikamor ti ni treba potovati,
Afrodita tempelj ima v srcu ...
Zdaj zapele bomo himno njej ...
Jo slavile ... Lepo ... našo mater ...

Agalis vzemi v roke liro ...
Prsti naj drse prek strun ...
Zaljubljeni drseli bi po koži ...
... melodija, harmonija, zvoki in glási ...
Ko besede se v srcu rodijo ...

Sapfo začne peti.

*Afrodita nesmrtna, zvijač snovalka,
prosim te, mogočna gospa,
ne muči moje duše z bridkostjo.*

Pojte za mano, dekleta, Afroditine svečenice.

Dekleta ponavljajo prvo kitico za Sapfo.

SAPFO: *Afrodita nesmrtna, zvijač snovalka ...*

DEKLETA (v zboru): *Afrodita nesmrtna, zvijač snovalka ...*

SAPFO: *Afrodita nesmrtna, zvijač snovalka,
prosim te, mogočna gospa ...*

DEKLETA: *Afrodita nesmrtna, zvijač snovalka,
prosim te, mogočna gospa...*

SAPFO: *Afrodita nesmrtna, zvijač snovalka,
prosim te, mogočna gospa,
ne muči moje duše z bridkostjo.*

DEKLETA: *Afrodita nesmrtna, zvijač snovalka,
prosim te, mogočna gospa,
ne muči moje duše z bridkostjo.*

Od tod naprej Sapfo in dekleta pojejo celotno himno Afroditi.

*Pridi! Tudi prej si že kdaj kot danes
slišala moj klic iz daljav, mi prošnjo
uslišala in brž iz očetove hiše
k meni hitela:*

*Lepe vrabčke v zlati si voz zapregla,
z drobnimi so krilci vršeč zleteli
in z višav neba te prek črne zemlje
nesli skozi eter.*

*Že prispejo. Ti me tedaj, boginja
blažena, z nesmrtnim smehljajem vprašaš:
"Kaj je? Kakšno zlo te je zdaj zajelo,
da me spet kličeš?"*

*Kakšna silna želja te spet obseda
v blaznem srcu? Koga naj spet zapeljem
in podvržem tvoji ljubezni, Sapfo?
Kdo je krivičnež?"*

*Med petjem se Sapfo in dekleta počasi dvignejo in se začno gibati, sprva
počasi, nato nekoliko hitreje, da se gibanje spremeni v ples Afroditinih
svečenic.*

2. prizor

Ada, Milan.

MILAN: Skrivaš se pred menoj, izogibaš se me, Ada.

ADA: Ah, kaj še. Le časa nimam dovolj, študiram, junija imam izpite.

MILAN: Jaz pa čez mesec dni. Pa zaradi tega še ne hodim slep po svetu.

ADA: Hočeš reči, da sem jaz slepa?

MILAN: Kadar sva se srečala, si gledala mimo mene, kot da me sploh ni ...

ADA: Le zakaj bi morala gledati vate, če ... te pa res ni bilo ... zame.

MILAN: Ta tvoja odrezavost je prav simpatična. Če bom rekel, da je ljubka, me boš spet povozila s svojim ostrim jezikom.

ADA: O mojem jeziku pa še ničesar ne veš!

MILAN: No, saj sem vedel. S teboj se sploh ni mogoče pogovarjati.

ADA: Da ne? Zanimivo. Z mnogimi se pogovarjam, mnogi se pogovarjajo z menoj, le ti, ti misliš, da si nekaj posebnega ...

MILAN: Saj tudi sem ...

ADA: A ker študiraš medicino?

MILAN: Tudi zato, ampak tisto, kar je v meni posebnega, je to, da sem te med mnogimi dekleti opazil in ...

ADA: In zdaj misliš, da me boš zapeljal, da boš postavil diagnozo in me začel zdraviti?!

MILAN: Ada, nehaj že, saj nima smisla, da takole bevska drug na drugega ...

ADA: A zdaj pa še to! Da jaz bevskam? Sem morda kakšna psica, ki bevska na vsakogar, ki gre mimo?

MILAN: Oprosti, nisem tako mislil! Oprosti, Ada. Ampak s teboj je res težko. Zdi se mi, da si ... da te je strah ...

ADA: Strah? Česa le?

MILAN: Priznati ...

ADA: Le kaj naj bi priznala?

MILAN: Da ... da sem ti ... všeč ...

ADA: Nisem vedela, da imate že v prvem letniku psihologijo ...

MILAN: V tretjem sem ...

ADA: In v sedmih nebesih, ker misliš ... da sem se za ... zatrapala vate ... Iz psihologije ne boš naredil izpita.

MILAN: Saj ne gre za znanost ... ne za psihologijo ne za kardiologijo ... Ada ... Tudi ti ...

ADA: Aha, srce je samo mišica s prekati in preddvori, zaklopke in tako dalje in tako naprej ... aritmija ja, ljubezen ne! Takole bi ti mene rad kar naprej nekako diagnosticiral ... Nisem tvoja pacientka ...

MILAN: Ada, bral sem tvoje pesmi in ...

ADA: Upam, da jih je še kdo. Tisti v Slaviji so jih zagotovo. Adijo.

MILAN: Hotel sem ti reči, da so mi bile zelo všeč. In da je v njih ... ljubezen ... zatrta, temna, več obupa kot radosti ...

ADA: To pa je tisto, kar pesnik najbolj sovraži: da mu nekdo reče, da so mu bile njegove pesmi "všeč"! Všeč ti je lahko lepa obleka, čevlji, tudi kakšna omara ali postelja, a pesmi ti ne morejo, ne smejo biti všeč, medicinec moj! Pesmi zavrtajo v tvoje srce, da te zaboli, ali pa so prazne črke

na poceni papirju, na katerem danes, v času obnove domovine, tiskajo literaturo. Adijo, zdaj pa res grem!

MILAN: Obnašaš se kot kakšna gimnazijka ... Če pišeš ljubezenske pesmi, jih objavljaš, to pomeni, psihologija gor ali dol, da si želiš, da bi jih prebral tudi tisti, ki so mu ...

ADA: Nikar si preveč ne domišljaj. Če si čeden, še ne pomeni, da lahko vsaki zmešaš glavo ...

MILAN: Ne glavo ... srce ... No, da bom bolj strokoven: prekate in preddvore ...

ADA: Norčuješ se iz moje ... iz mene ... grem. Knjige me čakajo.

MILAN: Tudi mene ... četudi čakam ... tvojo ...

3. prizor

Sapfo, Dika.

SAPFO: Dika, zakaj odvrčaš se od cvetja?
 Zakaj že dopoldne večer zrcali se
 na tvojem svilenem čelu?
 Dika, ljuba moja, povej mi,
 kaj leglo je na tvoje plaho srce?

DIKA: Ah, nič ni narobe ... z menoj ...
 Moje srce ... Škržat, ki ne zmore
 sončnega speva ... ljubezen presilna ...

SAPFO: Ljubezen, Dika, je skrivnost ...
 Ljubezni dve sta: je ljubezen
 in ljubezen, ki rani in je smrti družica ...
 Jaz vpeljem te v ljubezen ... v pesmih
 jo boš slavila, s plesom častila ...

DIKA: Kot lira si, Sapfo ... le moji prsti ...

SAPFO: Govori s prsti, če ne zmoreš z jezikom ...

Dotakni se moje kože ... lire ...

Prvi stih rodi drugega in jezik ...

Dotakne se sladkosti na dnu naročja ...

DIKA: Tvoja ponižna učenka, ubogljiva ... si želim ...

Sapfo, čudežno bitje, te imenujejo ...

... prva med grškimi pevkami ...

Jaz ne morem ... ne morem biti tvoja ...

Ker ... Ti si ...

SAPFO: Povej ... zaupaj mi ... odpri se ...

Pusti srcu, da ... če peti ne more,

naj jeclja, naj kot otrok lovi besede ...

DIKA: Da ljubezni sta dve ... kako naj ju prepoznam ...

SAPFO: Ljubezen matere do otroka ...

Ljubezen moža do žene ... smrt

edina zmore pretrgati verige zlate ...

Ljubezen kot radost, zmagoslavje telesa ...

... srce plemeniti srnjak ...

ne sprašuješ se za ceno ... ti edina in vsa si,

ki ljubiš brez preostanka ...

to praznik je, ki traja vse življenje ...

četudi le eno zvezdnato noč ...

DIKA: ... sladka, ne muči me ...

SAPFO: Uboga moja Dika ... ne mučim te ...

Le preizkušam tvoje drobno srce ...

Je zmožno ljubiti ... ne otroka ne moža ...

Saj premlada si, komaj vijolice so se razcvetele,

hiacinte in žafran v tvojem vrtu ...

Afroditina svečenica ... ko dozoriš ...

Ko senca tvojih prsi poljubila bo tvoj trebuh ...

Najnežnejša med mojimi cvetlicami,
samo zate ta je pesem ...

DIKA: Praznik ... nikdar naj se ne konča ...
Čudežna Sapfo ... hči Afroditina ...

SAPFO: Samo zate ... zate ... sladka Dika ...

*Ti pa Dika,
položi si venec v lase,
ki lično iz koprovih vejic
so spletle ga nežne ti roke!*

DIKA: Sapfo, gospodarica mojega srca.

SAPFO: Sedi k meni ... lezi ...
... odvrzi haljo ... razgali srce ...
Položi v moje ga dlani ...
Strune, tanke kot lasje ...
z vencem dišečih poljubov te okronam ...

4. prizor

Ada, Urednik.

UREDNIK: Tovarišica Ada, tvoje pesmi so vzbudile kar precejšnjo pozornost. A ni čas za prevzetnost! Tudi negativno pozornost. Marsikdo, še zlasti od naših vodilnih literatov, je v tvojih pesmih prepoznal ... kako naj se izrazim ... močne dekadentne elemente. V tvojih pesmih, ki se jim ne da očitati nobenih formalnih pomanjkljivosti, saj so rime kar dobre, recimo ... četudi ne vse: na primer, saj veš, da korak in prag ni nikakršna rima! Blizu asonance že, a ti želiš vzbuditi pri bralcu vtis, da so tvoje rime popolne: moške in ženske ...

ADA: Predvsem ženske!

UREDNIK: Kako to misliš? Ne razumem te, tovarišica Ada!

ADA: Saj ni nič za razumeti; ženske rime so pač ženske, torej moje.

UREDNIK: Aha, tako to misliš, no, naj bo, četudi ni ravno v skladu s teorijo verza.

ADA: Saj sem hodila na Ocvirkov seminar ...

UREDNIK: Pustiva spoštovanega profesorja, ki je tudi sam zagrešil nekaj – ne najbolj posrečenih – pesmi. Navkljub vsemu ti sporočam veselo novico, da se je založba odločila, da bo natisnila tvoje pesmi!

ADA: Kaj res? Kljub temu, da so ... dekadentne?

UREDNIK: Še več, nekateri mislijo, da so celo brezidejne. Da ničesar ne povedo o času, v katerem živimo. O času, ki ga na novo gradimo!

ADA: Jaz svoj čas predvsem živim.

UREDNIK: Ne razumi me napak. Kljub vsemu je naše mnenje, da si tako rekoč prva pesnica novega, mladega rodu.

ADA: Saj mi bo še nerodno. Če boste, tovariš urednik, nadaljevali s takimi slavospevi!

UREDNIK: Ada, saj ne gre za slavospeve, prej za skrb za razvoj naših mladih umetnikov. Skrb, da se ne bi v zahodnem vetru njihova mlada, prožna debla ukrivila na napačno stran ...

ADA: Oprostite, tovariš urednik, ampak tudi v vas se skriva pesnik ...

UREDNIK: To bom kar preslišal, saj vem, da te je novica o izidu tvojih pesmi malo ... kako bi rekel ... malo iztirila ...

ADA: Oh, kar se iztirjenja tiče, tovariš urednik, pa raje ne bi ...

UREDNIK: Torej, takole se bova dogovorila, Ada: še enkrat boš šla skozi zbirko in predvsem premislila o tistih pesmih, ki sem jih označil z rdečim svinčnikom. Morala boš temeljito razmisliti, ali jih boš izločila sama ...

ADA: Se jim odpovedala ...

UREDNIK: ... ali pa jih bom moral izločiti jaz. Morda se da katero od njih celo rešiti ...

ADA: Rešiti? Kako? Pred kom?

UREDNIK: Morda to res ni najbolj posrečena beseda, ampak hotel sem reči, da se dajo pesmi – to ti govorim iz dolgoletne uredniške prakse – z malenkostnimi spremembami dodobra “popraviti” ...

ADA: Ali mi lahko, tovariš urednik, nakažete, kako naj bi to izgledalo?

UREDNIK: Seveda, saj zato sem urednik in na voljo avtorjem, zlasti mladim, da jim pomagam ... Vzemiva tole pesem ... Samo trenutek, da jo najdem ... Aha, tu je: *Ko vedel bi* ... Pesem je izraz popolnega pesimizma, nikjer nobene svetlobe, samo črnina, praznina, bolečina, tišina ..., ob vsem tem pa kar dvakrat uporabiš besedo *duša*. Saj vendar ne verjameš v to, da ima človek dušo? To je čisti idealizem, s katerim smo že zdavnaj opravili. Saj si verjetno brala klasike marksizma, pa tudi Lenina ... Duša je rekvizit iz minulih časov! Kaj naj izkoriščanja osvobojeni delavec, proletarec, počne z dušo! Saj se ti bodo vsi smejali, da še vedno pišeš o duši! Dobro, o srcu že, a ne o neki duši, ki je šla z metafiziko v ropotarnico zgodovine!

ADA: Kaj pa če bi kar vi sami napisali zbirko z mojim imenom?

UREDNIK: Ada, draga moja pesnica, nikakršen sarkazem ni na mestu! Mi bi si želeli objaviti tvoje pesmi, tvojo zbirko, ki – mimogrede – že z naslovom vzbuja, milo rečeno, začudenje, saj zakaj pa naj bi v teh naših novih, svetlih časih senca legla na mlado srce, ki mora biti polno upanja, optimizma in vere v prihodnost!

ADA: Vi, tovariš urednik, sploh ne razumete mojih pesmi. Četudi si zelo, zelo želim, da bi moje pesmi izšle v knjigi, jih bom raje vrgla v ogenj. Naj zgori tudi senca v mojem srcu!

UREDNIK: Ada, zdaj pa že pretiravaš! Močno! Vem, čustveno dekle si, saj kako bi pa drugače lahko pisala pesmi, vsak pesnik je, da tako rečem, pretirano čustven, a bodi vsaj zdaj, ko so pesmi že napisane, razumna! Razumi, da takšne zbirke, kot si jo napisala, ne moremo tiskati. Lahko pa jo, in radi bi jo, če boš prisluhnila našim dobrohotnim nasvetom. Na, tu imaš

rokopis, vzemi ga, odnesi ga domov in se še malo poglobi vanj, pri tem pa ne pozabi na moje nasvete, priporočila ... Dobro si oglej pesmi, ki sem jih označil in se čez deset dni oglasi pri meni. In zbirka bo šla nemudoma v tisk. Zavedaj se, da danes ni kar vsakomur dano, da mu tako ugledna založba, kot je naša, objavi pesniško zbirko. Prvo pesniško zbirko.

5. prizor

Sapfo in njena dekleta: Agalis, Atisa, Anaktorijska, Dika, Kipris, Fia.

SAPFO: Ob zori na obali ... nežni valovi,
dihanje morja ... beli jagenjčki ...
dobrikali so se mi ...
materi ... tedaj pesem se rodi ...

FIA: Zapoj, Sapfo ...

SAPFO: *Mnogim konjenica se zdi najlepša*
... na črni zemlji, pehota ...
tretjim ... brodovje ...
a meni tisto, kar ljubim ...

DIKA: Sapfo, učiteljica naša ... le ti ...
kot Orfej oživljaš z besedami ...

SAPFO: Sladka Dika, Orfej je moral za Evridiko ...
V podzemlje, do temnih bregov Aheronta ...

ANAKTORIJA: Je smrt močnejša ...

SAPFO: ... od ljubezni, hočeš reči ...
Ljubezen je zaradi smrti ...

AGALIS: ... kako? Saj iz ljubezni se rodi ...

SAPFO: Samo ker smrtna smo bitja,
lahko ljubimo ...

Bogovi so se odkupili ... nam dodelili
življenje kratko ... ljubezen večno ...

KIPRIS: Je sreča hči ...

SAPFO: ... ljubezni.

KIPRIS: ... kaj pa sram ...

SAPFO: Sreča je sestra radosti, ko ljubezen ...
Ležišče pogrne z belino nedolžnosti ...
kopnenja, slasti ... slina napolni usta ... poljub ...

KIPRIS: Meni je ... mene oblije toplota ...
Rdečica od prsi k vratu vzvalovi ...

SAPFO: Rdečica sestra je vznemirjenja ...
Drobna žuželka, skarabej ...
vzdrami se v tvoji delti ...

AGALIS: ...poskušala ... poskušala sem,
a stih ... tako okorni ... sram me je ...

ATISA: ... tudi jaz ...

SAPFO: Pesem ne pozna sramu ...
v njej srce odpre se ... školjka ...
golo ljubeče telo ... srh, znoj ...
poslednja skrivnost ...
ženskega bitja ...

FIA: A kako moški ... ljubi ...
Njega ni sram ... on kar vzame ...

SAPFO: ... tudi moški trepeče ...
Silna je njegova sla, ud trd ...
A srce nebogljeno kot otroško ...
Deček ostane četudi že sive glave ...

ANAKTORIJA: Zakaj potem kot gospodar gleda ...

FIA: ... ne le gleda ... vzvišeno ravna ...
zavrne te ...

SAPFO: Četudi si te želi ...
Tem bolj si te želi, bolj ranljiv je ...
A hodi, kot da sin prestola bi bil ...

ANAKTORIJA: Kako potem naj vem, kdaj ...

SAPFO: ... takrat, ko v očeh ugledaš ...
ne zvezdo ne solzo ... lesk,
kot zver, ko med trnjem kozliča zalezuje ...

Ženska je vladarica ... njena krona je naročje ...
Žezlo spretna roka ... dlan ... mehka
... da otroka lahko bi potolažila ...

Agalis, zapoj nam ... tvoji stihi ...
Sinovi tvoje polti ... sladki ...

DEKLETA: Če tvoji stihi ... sladki ...
Sinovi tvoje polti ...

AGALIS: Saj prav zato, ker ...
Ljubezen ... ker zaljubljena ...

DIKA: Sapfo ... kako si zapela ...
Nihče ne doseže popolne ...

ANAKTORIJA: ... sreče ...

SAPFO: *Nihče ne doseže popolne sreče,
le delež smejo ljudje prositi ...*

Zapoj, Agalis ... ponosna ... samozavestna ...

AGALIS: Eros, tvoj sladki veter seje
vsepovsod semena ljubezni.
In jaz sem polje, žejna prst,
ki želim si, da spustiš se k meni.

SAPFO: Rodila si stihe ... nič več devica ...
 Nedolžnost legla je k tvojemu srcu ...
 Jezik ujela si ... brez puščice ...
 Kaplja krvi kanila je na tvoje prsi, Agalis ...
 Ponosna, a ne prevzetna ... saj pesem ...
 Tudi ples in lira, telo v gibanju ...
 molitev, posvečena Afroditi ...

Skupaj zapojmo prve stihe, rojene v Hiši muz ...

SAPFO IN DEKLETA: *Eros, tvoj sladki veter seje*
vsepovsod semena ljubezni.
In jaz sem polje, žejna prst,
ki želim si, da spustiš se k meni.

DIKA: Tudi jaz sem ... poskušala, ni mi uspelo ...
 Ne morem ... besede bežijo od mene
 Gledam oblake ... lastovice in kragulje ...
 Vedno znova se vračajo ... vrtijo v krogu ...
 Jaz pa sama daleč spodaj ... nihče me ne opazi ...
 Oko se na nikomer ne ustavi ... brod v noči brez zvezd ...

SAPFO: Dika, deklica ... tu si ... med nami ... lepa ...
 Uči se ... opazuj svoje telo ... neguj ga ...
 Bodi vesela ... mlada si ... vijolica v šopku ...
 Ena od mojih zalih ... bodi ponosna ...
 Tvoja mladost je zaklad ... poglej me ...
 Stara ... zgubana ... koža suha, temna ...

Vam, samo vam hočem podariti ...
 Bogastvo, ki ga ženska lahko ...
 Da je vladarica, in ne sužnja ...

Pojte o sebi, ne o Troji ...
 naj moški ošabno vihtijo meče!
 Me nismo le Helenine hčere ...
 bojevnice v postelji, nežne negovalke ...
 Rane zadajamo, a jih tudi zdravimo ...
 Da meči in šlemi obležijo že na pragu ...

... o ženskah, o deklicah
o stari ženski, kot sem jaz ... pojte!
Žensko telo je zemljevid ... celine in ocean,
reke, mogočna vodovja izlivajo se v delto ...
Videla sem delto Nila ...
v času visoke vode je plitka kot pri deklici ...
a tudi globoka, temna ... rodovitna,
ljubezen in smrt hkrati!

Nil, naučil me je služiti ljubezni in užitku.
Saj to je življenje, smrt si ga želi!
Sladkost združitve, omamnost poljuba,
ko jezik prodira v našo delto,
je praznik telesa, zemlje, narave, neba.
Samo zaradi ljubezni smo ljudje
in ne bogovi, nesmrtni, nam so namenili
kratkost življenja, sebi večnost ...

SAPFO IN DEKLETA: *Smrt je nekaj slabega.
Tako so razsodili bogovi.
Tudi oni bi sami umrli,
če bi bilo umiranje
nekaj lepega.*

6. prizor

Ada, Milan, Marta, Vladimir.

MARTA: Sem že mislila, Milan, da te bo Ada kar skrivala.

ADA: Ne laskaj si, trapa! Takšna lepotica pa že nisi!

VLADIMIR: O, to pa vem samo jaz, kakšna lepotica je moja Marta.

MILAN: Ne bom rekel, da je ljubezen slepa, saj se ne bom specializiral
ne za oftalmologijo ne za psihiatrijo.

VLADIMIR: Me veseli, da je med nami tudi zdravnik ... bodoči zdravnik.
Zdravje je prvo, kot pravijo. Zdrav duh v zdravem telesu, so rekli Grki.

MILAN: Oprosti, Latinci.

VLADIMIR: Ni treba, da si tako pokroviteljski ... Jaz sem bil v hosti, ne na univerzi ...

MARTA: Kaj sta pa tako zadrta! Dajta no! Samci!

VLADIMIR: Ti bom že dal ... samca!

MARTA: Vlado, sprosti se. Saj vem, da imaš naporno službo ...

VLADIMIR: O moji službi pa ti nič ne veš ...

MARTA: No, včasih se mi pohvališ, kako ste koga ...

VLADIMIR: Mir daj, Marta, če ne, se bom zjezil ... Vam bo potem vsem skupaj žal!

MARTA: Oprosti, Vlado. Nisem mislila ...

VLADIMIR: Ja, saj, ženske ...

ADA: No, kaj, kaj ženske? Povej do konca, če si že začel. Saj si vendar ...

VLADIMIR: A zdaj me boš pa še ti izzivala ... dražila ...

ADA: Potem pa ne trapaj o ženskah, ki jih prav nič ne poznaš ...

VLADIMIR: Jih pa tvoj dohtar toliko bolje ...

MILAN: Oprosti, prijatelj, sem še študent in tudi za ginekologijo se ne bom specializiral.

MARTA: Zdaj imam pa dovolj! Ali se res ne znamo normalno pogovarjati?! Povej, Milan, kako je pri urah anatomije. Pravijo, da si marsikdo ne upa niti stopiti v secirnico, da ne prenese pogleda na razteleženo truplo ...

ADA: To je pa res prava tema! Se ne bi pogovarjali kaj bolj prijetnega?

VLADIMIR: Ne, to pa tudi mene zanima ...

ADA: A s poklicnega stališča?

VLADIMIR: Vidim, Ada, da me slabo, zelo slabo poznaš. In moje delo tudi. Saj nismo kaki mesarji! Lepo te prosim. Bom še užaljen, če boš tako govorila.

MARTA: No, saj ni tako mislila ...

ADA: Mislila kot mislila. In rekla kot rekla. Milan se uči za to, da bo nekoč zdravnik, da bo ljudem pomagal, da bo reševal njihova življenja, ne glede na to, ali bo bolnik ...

VLADIMIR: Hočeš reči: naš ali njihov?

MILAN: Kako pa to misliš, Vladimir? Saj verjetno veš, da mora zdravnik, tudi med vojno, pomagati ranjencu, pa če je ta "naš", kot praviš, ali "njihov". Ženevska konvencija ...

VLADIMIR: Aha, že razumem. Utopičen humanist sedi med nami! Kaj pa porečeš na svinjarije, ki so jih delali nacisti. Tisti zdravnik Mengele, ki je delal poskuse na živih ljudeh? Na otrocih! A, kaj pa praviš na to? V imenu znanosti, da to dela, je trdil!

MARTA: Daj, no, Vladimir, nehaj. Ali smo zato tukaj, da se bomo takole prepirali. Sam si mi dejal, da bi se po napornem dnevu rad malo sprostil.

MILAN: Saj ne gre za prepir, gre za veliko več! Vladimir očitno ne razume, da je sicer medicino res lahko zlorabiti, a da to s poslanstvom zdravnika nima prav nič.

VLADIMIR: O, pa ima! Ima! Meni verjemi. Imam veliko izkušenj!

ADA: Ja, kakšnih pa? Ali imate tam v Slaviji tudi ambulanto, v kateri zdravite razredne sovražnike?

VLADIMIR: Vidim, Ada, da bova midva težko shajala.

ADA: Hvala bogu, boš moral shajati z Marto in ne meno.

MARTA: Ampak zajedljiva si pa vse bolj in bolj!

MILAN: Vladimir, ločiti moraš med normalnostjo in patologijo. Predvsem pa je patologija veda, ki proučuje bolezni. Torej, če je nekaj patološko, pomeni, da je na delu bolezen, ki jo moramo zdraviti, a najprej je treba prepoznati njene vzroke, mehanizem, učinek na organizem, to je na človeško telo. In prav s seciranjem kadavrov se lahko študentje medicine kar najbolje spoznamo s temi reči.

VLADIMIR: Ni treba, da si pokroviteljski, prijatelj! Dobro vem, kaj so patološki pojavi, patološko sovraštvo, na primer. Se pogosto srečam s takšnimi patološkimi tipi, ki sovražijo, patološko sovražijo našo borbo, naš novi družbeni red, našo oblast in nas zmagovalce ...

MILAN: Oprosti, ampak spet si pomešal znanost z ideologijo. Zate je nekaj patološko, če ni v skladu z ideologijo.

VLADIMIR: O kakšni ideologiji pa govoriš? Mar misliš, da smo mi nekakšni kabinetni ideologi, ki pišemo debele knjige, ki jih nihče ne bo bral. Vse o tem so že napisali Marks, pa Lenin, pa Stalin, pa ...

ADA: Dovolj imam teh neumnosti ...

VLADIMIR: A zate so to neumnosti?

ADA: Seveda so! Kaj ima vse to opraviti z našimi življenji? Mladi smo in zdaj, ko je že nekaj let od konca vojne, lahko zaživimo svobodno ...

VLADIMIR: In pišemo pesmi, ki ...

ADA: Ki so brezidejne, dekadentne, ki nočejo nič vedeti o naporih delovnega ljudstva za izgradnjo porušene domovine.

VLADIMIR: Cinična si, punčka, cinična!

ADA: Ne, samo ponavljam besede urednika, ki je prebral rokopis mojih pesmi. A kljub temu mi jih bodo natisnili, v samostojni knjigi! In zato sem vas danes povabila, da to proslavimo ... četudi sem punčka, pa še cinična povrhu!

MARTA: Kaj res? A je to res?

MILAN: Zakaj mi tega nisi omenila?

ADA: Ker sem se skupaj z vami, mojimi prijatelji, hotela povеселiti ob tej novici.

MARTA: Vesela sem, Ada! Resnično sem vesela!

MILAN: Jaz pa nisem vesel, ampak prevzet, ponosen, da je moja Ada pesnica.

VLADIMIR: Čestitam, Ada! To res ni kar tako! Četudi se ne čudi, če boš ob svoji knjigi doživela še kakšno neprijetnost.

MILAN: Kaj pa ti veš o tem? Se mar spoznaš na poezijo?

ADA: Ne, on je iz Slavije in tam tako ali tako vse vedo. Celo verze ene uboge punce, ene študentke prebirajo in jih "analizirajo".

VLADIMIR: Ne bom nasedel tvojemu provociranju, Ada. Ampak če nič drugega, ti moram reči, da se moraš zavedati, da si deležna posebnega privilegija!

ADA: Kakšnega privilegija pa?

VLADIMIR: Da se je tako ugledna založba, ki tiska naše najeminentnejše tovariše literate, odločila, da natisne tudi tvoje "dekadentne" pesmice.

MILAN: Vidim, Vladimir, da se spoznaš na vse, no, na skoraj vse. Od medicine in patologije do poezije. Kakšen srečnež! Jaz se samo učim, da bom nekoč zdravnik v kakšni podeželski ambulanti.

VLADIMIR: Sentimentalnost se pa je ne spodobi nam, moškim!

ADA: Verjamem, da vi tam v Slaviji res ne morete, ne smete biti sentimentalni. Milan, pojdiva! Škoda, da se je tale večer tako končal! Pravzaprav začel, saj ga še ni konec, a ne, Milan moj!

Ada in Milan odideta.

MARTA: Vlado, si pa res en runkelj! Če ne bi bil tako presneto čeden, če me tvoje modre oči ne bi tako prebadale, da sem čisto fuč, bi tudi jaz vstala in ti rekla: Adijo!

VLADIMIR: Modre oči so odsev neba in ni ga ženskega bitja, ki bi se lahko prostovoljno odreklo želji po nebu!

MARTA: Ja, madona, kje si pa to pobral? Da ne boš še ti postal pesnik!

7. prizor

Sapfo in Fia.

SAPFO: Pozna si, Fia ... sence pod figo je vse manj ...

FIA: Brodar bil je počasen ...
četudi vzhodnik ...
Vse do Petre jadral je ...
šele nato obrnil ...

SAPFO: Kdo je ... tako spretno ...
ravnal je ob pristajanju,
četudi morje plitko ... zahrbtno,

FIA: ... ne poznam ga ...
sam ponudil je, da me ... do tebe ...
plačila ni zahteval ...
le poljub morala sem mu ...

SAPFO: Že ve, kaj si od deklet lahko obeta ...
A poljub neznancu ...

FIA: Ime mu je Faon ... v sorodu
s padlim tiranom ...

SAPFO: Zato služiti mora ...
s krmarjenjem in napenjanjem jader.
Pitakos usmiljen bil je z njim ...

FIA: Lep je ... Apolon ...

SAPFO: Kaj ti veš o Apolonu?
... romala nešteto krat sem v Delfe ...
k svetišču kot sneg belemu ...
v naročju oljk srebrnih ...

Ko vračala se boš ...
Te pospremim do ladjice ...

8. prizor

Sapfo in njena dekleta.

SAPFO: Fia s poljubom plačala je vožnjo.

Dekleta se smejijo. Šepetajo med seboj. Fii je nerodno.

SAPFO: Poljub ni poljubu enak,
četudi ena sama beseda.

Poljub matere na glavico otročka
je poljub, ki obuja čas, ko otrok bil je še v njej ...
poljub očeta na čelo hčerke
je pečat skrbi in ...
sestra vsak dan poljubi brata,
toplota dveh src,
ki obe sta se rodili iz iste matere.

Poljub tiranovega prstana,
... faraonovih sandal:
znak ponižnosti ... moramo izkazovati ...
ki nam vladajo, ker obsijalo jih je božansko ...

Poljub, ki krmar terjal ga je od Fie,
poljub je pričakovanja ...
v telesu prebudi neznano silo,

ki tiho domuje v srcu,
da srh oblije kožo ...
... poljub ... začetek ljubezni.

Dika, pridi k meni, pridi ... moja,
nedolžnost plašna.
Da ti pokažem,
kakšen je prvi vseh poljubov,
ki obdarovali bodo te v življenju.

Dika se približa Sapfi, nekoliko obotavljajoče, kot da bi jo bilo sram.

SAPFO: Pravijo, da poljub ljubezni
spočela sta Afrodita in Eros ...
Usta se približajo ustom,
dih neviden vklene bitji dve ...
ustnice se dotaknejo vlažnih ustnic,
toplih, voljnih, jezik, mehak, nežen,

saj ne bo rodil besed,
niti okušal slastne hrane,
jezik, pohotna kača, prežal na brata
bo v dišečem mraku ljubljenih ust.
Zobje poskrili bodo se, bodalo v nožnico ...
željo po združitvi
blagoslovila sladka bo slina.

Dika, približaj svoja usta,
zamrejo naj besede, glasovi, melodije,
v omamni tišini združijo naj se ustnice,
jezika spojita ... okusa pomešata ...
po ustni votlini plava slast,
sladkost vredna smrti.
Usta okušajo sadež, ki ne rase na drevesu,
človek je edino drevo, na katerem ljubezen obrodi.
Človek je rodil poljub, ne bogovi!

Sapfo in Dika se dolgo poljubljata.

9. prizor

Ada in Mati.

MATI: Zdaj me boš še ti zapustila ... kot tvoj ... oče ...

ADA: Mama, ne bom te zapustila, le preselila sem bom k Milanu.

MATI: Lepo, dva študentka v sobici ... potem pa pride še pamžek ... vem, kako je to ...

ADA: Ja, študenta sva, Milan je že v četrtem letniku ...

MATI: Ti pa si pesnica v dvajsetem letu ...

ADA: Natisnili mi bodo pesmi.

MATI: Lepo, res lepo. Upam, da ti bodo tudi kaj plačali, da bosta imela vsaj za najemnino.

ADA: Bodo, plačali, a to ni pomembno ...

MATI: Toliko pa sem tudi jaz, navadna snažilka, brala Prešerna. Pesnik živi in umrje brez denarja ...

ADA: Naš čas ni Prešernov čas.

MATI: Prav imaš! Takrat pesnikov niso preganjali, zapirali, mučili ...

ADA: Mama, ne glej tako črno v ta svet. Nov čas je! Tudi jaz ga ne razumem, še zlasti ne, kadar mi dopovedujejo, da mora danes pesnik opevati heroje dela, kot so Bor in drugi opevali heroje boja. Jaz pišem pesmi, ker živijo v mojem srcu. Nekje sem prebrala, da je neki indijski modrec rekel: ptič poje, ker ima pesem ...

MATI: Ubogi vrabček, Ada moja! Ne bodi naivna, ne zaupaj sladkim govoricam tistih, ki te danes hvalijo, jutri pa bodo na tebi cepili drva. Prenežna si, da bi to lahko prenesla. Jaz sem te rodila in bila si najbolj plah dojenček ... Še jokati nisi upala, tako da je doktor Lavrič že mislil, da je kaj narobe s teboj. Res si bila krhka kot kak ptičji golič. A ko sem te

privila k sebi, sem čutila bitje tvojega srca, tvojo toploto in vedela sem, da sem rodila ne le lepo deklenco, ampak tudi deklenco, žejno življenja ...

ADA: Ne bodi tako sentimentalna, mama! To sem slišala že stokrat, če ne tisočkrat! Ti si preobčutljiva, ne jaz. Ti, ker te je zapustil moj oče, ko sem imela štiri leta ...

MATI: Pet.

ADA: Prav zato odhajam, da me ne bo pri štiriindvajsetih zapustil tisti, za katerega si želim, da bi bil oče mojega otroka.

MATI: Govori, kar hočeš, zapuščaš me, začenaš živeti svoje življenje in jaz bom ostala sama, sama vrh teh hladnih, kamnitih stopnic, ki jih moram vsak dan poribati ...

ADA: Mama, samo preselila se bom, ne bom te zapustila.

MATI: Ko boš nekoč, kar kmalu bo, se bojim, ne, vem, prišla k meni, iz mene bo izteklo, po mrzlih, kamnitih stopnicah navzdol, vse moje življenje, tudi moje ime se bo zlilo z lugom, s katerim sem ribala stopnice, brezimna, komaj kaj me še bo, težka, kot so deklice pri dvanajstih, tedaj boš pokleknila ob moji postelji in me prijela za roko, bolj kost kot roko, in tedaj boš obžalovala vsako besedo, ki si mi jo kot očitek podarila, vsako dejanje, s katerim si se oddaljevala od mene, Ada. Samo ne reci, da sem sentimentalna! To je še edino, kar je v meni: ljubezen do tebe, deklica moja lepa, otroček moj, ki nekoč tako sladko si spala na mojih prsih ...

ADA: Mama, žal mi je, moram iti, Milan me čaka. A vedi: Milan bo kmalu zdravnik, in to dober zdravnik. In če boš rabila kakršno koli pomoč, bo on prvi, ki ti bo pomagal!

MATI: Že spet fantaziraš. Milan je še študent medicine. Preden bo postal pravi zdravnik, bo minilo najmanj pet, deset let. Tedaj pa ne bom rabila nobene pomoči več.

10. prizor

Sapfo in dekleta.

SAPFO: Kaj je lepota? Katera od vas ...

Pove naj, kaj ...

Molčite, ker same ste ...

Deklice ... še ne hvalisajo se ...

Niso prevzetne ... a lepe ...

AGALIS: Lep je ... kip Apolona ...

FIA: ... beli stebri vrh griča ...

ANAKTORIJA: ... večerno nebo ... zlato

ATISA: Travniki vijolic ...

DIKA: ... meni zdi se lep kozliček, ki pri ...

KIPRIS: Najlepši je tempelj sredi Mitilen ...

SAPFO: Lepota kipov ... templjev, stebrov ...

Je mrtva ... kipi olimpijskih zmagovalcev ...

Zapeljivih točjak ... cvetja ...

Mrtva je, ker negibna je ...

Kamen ne zmore ... nima moči, da ...

Posnemal bi znojno telo atleta ...

Breskovo polt mladenke ...

Lepota ... je v kretnjah, hoji, gibanju ...

plesu ... kot bogovi ...

Opazujte živali ... mačke, pse ...

Celo ovce in kozličke ...

Bolj nežnega gibanja

ni zmogla narava ...

Mačka ... otroška zver lepa, zvita ...

Preračunljiva, sveta žival Egipta ...

Tiha kot nočni veter,

svilene dlake, žareče v umirajočem soncu ...

Opazujte njene gibe ... od njih ženska
mora se učiti elegance ... saj ko sledi
miši, giblje se kot osvajalka ... ne morilka

Vse krog nas je lepota ... ne le sozvočje,
somernost ... kar živo je, lepo ...

Ko ženska leže, otok je ...
vzburjeno vrhovi ... skrivne doline ...
votli pečat popka, sladki jasmin na gričku ...
kiselkasta lužica, ki med stegni ...
cvet se razpre ... vrtnica ...

Zaplešimo, da v plesu lepota se rodi ...

Sapfo in dekleta zaplešejo in ritmično pojejo ...

*... Eros mi je srce ...
kot veter, ki z gora zažene ...*

*jaz položim
na mehko blazino ...*

*Prišla si ... kot blazna sem si te ...
Shladila si srce, goreče v hrepenenju ...*

TRETJE DEJANJE

1. prizor

Sapfo, Dika.

DIKA: Zate, Sapfo, spesnila sem nekaj kitic ...

SAPFO: Vdalo se tvoje srce ...
Polno ... prepolno željá ...
Tvoj prvi korak naj bo blagoslovljen.

DIKA: ... zdaj me je sram ... ne zmorem ...
ne upam ...

SAPFO: Nihče nas ni prosil za pesem ...
Le Afrodita, naša zavetnica ...
Me smo njene svete golobice ...
Zato ne more ... ne sme nas biti sram ...

DIKA: Tebi sem jo posvetila ... učiteljica ...

SAPFO: Prvič nastopila sem ...
Še štirinajst let nisem imela ...
Na Pitakovem dvoru ...
Pesem o Afroditi ...
mama mi ni dovolila ...
sem se prikradla na slovesnost.

... hvalili so me ...
mama nagnala me je nazaj,
kot da sem nevzgojen psiček,
ki se je pomočil sredi svetišča.

Dika moja, zapoj ... dovoli srcu ...

DIKA (*malo okleva, nato začne*): Četudi ob tebi, ovita v vonj ...
v tvoj objem ... bežim, ker bojim se ...

Sapfo spremlja Dikino petje z liro.

DIKA: Srce moje ... otroško, a ...
 Lastovica z zlomljeno perutjo ...
 Ko bi le strmoglavila v naročje tvoje ...
 ... mrtva med najslajše darove ...

Sapfo objame Diko, jo poljubi.

SAPFO: Moja najljubša učenka ... nadarjena ...
 Nežna, plaha ... ne hlepiš po nebu ... slavi ...
 Skromnost je tvoja najlepša ogrlica ...

Boli te ... nisi edina; le roža med cveticami ...
 Izbrala bi te, plačala tvojim staršem ...
 A tiran še vedno sovraži me ...
 Milostno dovolil je, da vas poučujem ...
 Nisem vaša mati ne sestra ne ljubimka ...
 Četudi poučujem vas o veščini ljubezni,
 dekle mora spoznati zaklade svojega telesa ...
 ... saj ni oslica, ki moški od zadaj si jo vzame ...

DIKA: Sapfo ... ne bom zmogla ...
 Samo tebe ... ljubim ...

SAPFO: Ljubezen je sebična ... radost,
 ki telo spremeni v plamen ...
 A Eros je moški ... gospodar,
 lovec s puščico ...
 V ljubezni ljubiš predvsem sebe ...
 Hočeš, da je ljubljeno bitje tvoja last ...
 Prevzetnost se rodi ... gospodovalnost ...
 Le sebe vidi, čuti, ljubi ljubezen ...

DIKA: Jaz sanjam ... da s teboj ...
 Med Amazonkami ... kentavri ...

SAPFO: Dika moja, ljubica zlata ... predrami se ...
 Vse to so samo bajke ... ker pesnik
 živi od bajk ...
 Budna glej življenje ... lepota
 naj bo opojno vino ... snežna polt
 papirus, na katerega piši ...

2. prizor

Ada in Milan.

ADA: Milan, Milan, zbudi se! Kri! Kri je!

MILAN: Kaj se je zgodilo?

ADA: Ne vem, ljubi moj! Tvoja blazina je krvava. Kri imaš okoli ust ...

MILAN: O, madona, je to mogoče?! Bruhnil sem kri ... v spanju ... Nekaj me je dušilo ... Sanjal sem, da sem buden in da imam v ustih stopljeno železo, zobje pa spolzki kot kamni v potoku ...

ADA: Milan, moj ljubi, kri ... Kaj to pomeni? To je grozno! Strah me je ...

MILAN: To je, kot nas učijo, kot nas je učil profesor Furlan, lahko marsikaj ... Lahko, da je počila samo ena majhna žilica, lahko je ... morda tudi kaj bolj resnega ...

ADA: Resnega? Ne straši me. Že kri me je prestrašila. Kaj to lahko pomeni!

MILAN: Če je kri svetla, in svetla je, potem to pomeni, da je v njej veliko kisika ...

ADA: Kisika? Zakaj?

MILAN: Ker ... ker pride ta kri ... iz pljuč ...

ADA: Iz pljuč?

MILAN: Ne boj se, ljubica moja, jutri bom stopil do profesorja in ga prosil, da me pregleda ...

ADA: Daj takoj, zdajle, pojdi do profesorja!

MILAN: No, sredi noči pač ne morem, ljubica moja.

ADA: Ampak jutri zjutraj, takoj zjutraj pa moraš iti do njega!

MILAN: Saj bom šel. Ob desetih ima govorilne ure, bom stopil k njemu, četudi bo mislil, da sem se prišel prijavit za izpit iz pulmologije.

ADA: Pusti zdaj izpite! Misli nase, na naju! Misli na to, da iz tebe ne sme priti ena sama kapljica krvi več. Vsa tvoja kri je le zame! Zame! Za najino ljubezen, Milan, mili ljubček moj! Oh, kako te imam rada! Ti ne veš, kako zelo! V vsakem mojem verzu je del tebe, tvoje oči, tvoj glas, tvoji lasje, tvoja koža, tvoja toplota, tvoj vonj, tvoje roke, tvoje ... tvoje ... vse tvoje je v mojih pesmih. To so samo najine pesmi. Samo najine! Najraje bi jih vzela z založbe ... Kaj pa briga druge najina ljubezen ...

MILAN: Ada moja, razburjena si, preplašena, treseš se kot psička sredi zimske noči. Stisni se k meni, objemi me, ljubica moja edina. Tvoje pesmi so tvoje in zato morajo iziti, da bodo ljudje vedeli, da se je rodila pesnica, ki bo spremenila slovensko poezijo. Morda se sploh ne zavedaš, kaj si storila s svojimi pesmimi!

ADA: Le kaj naj bi storila! Le to, da me, še preden je zbirka izšla, kritizirajo, me opozarjajo, svariijo, naj ...

MILAN: Pusti to, tvoja naloga je bila, je in bo, da pišeš pesmi o tem, kar čutiš, kar doživljaš, česar se radostiš, česar se bojiš ...

ADA: Od kdaj se pa medicinec spozna na poezijo?

MILAN: Ne na poezijo, na srce, na dušo ... na človeški organizem, ki pri posameznikih samodejno sproža procese, kemične, ne metafizične, ki spodbujajo prav posebno občutljivost, hipertrofirano zaznavanje in doživljanja, iz česar se rojeva umetnost. In to je resnično privilegij, kot je dejal Vladimir, ki so ga deležni le redki!

ADA: V katerem učbeniku si pa to prebral?

MILAN: V nobenem, kar izmislil sem si ...

3. prizor

Agalis, Atisa, Anaktorijs, Kipris, Fia. Pozneje Sapfo.

AGALIS: Kje je Dika? Da je veter ni ...
Ubožica, nežnejša od vijolice ...

FIA: Razvajena ... doma vsi krog nje ...
Princeska ...

ANAKTORIJA: Morda je s Sapfo v Mitilene ...

AGALIS: Sapfo ne sme v Mitilene ...

KIPRIS: Morda prelepi brodar ...
Zapeljal ju je navzdol proti ...

FIA: Si se tudi ti zagledala vanj?
Take kot ti vztrepetajo,
samo da zagledajo
potno mladeničevo telo ...

KIPRIS: Ti vlažna postaneš, če kozla ...

FIA: Misliš, da tvoja lepota ...
Plesati ne znaš, tvoji stihi so okorni ...
Glas kot sraka ...

KIPRIS: Take kot si ti ...
Še hlev zate bil bi prefin ...

ATISA: Nehajta ... obe koščeni ...
Redkih las ... kite si ne znata ...
Mar nas ni Sapfo učila, kako naj lase si
spletamo v kite in s pisanimi trakovi
krasimo ... da kodri senco očem delajo ...
Zapeljiv pogled iz nje naj žari ...

FIA: Tvoji boki kot tovorna ladja ...
Prsi že zdaj pretežke ...
Trebuh napihnjjen ... stegna ...
Kdo le maral zate bi ... sestradan suženj ...

ANAKTORIJA: Nič vaju ni naučila ... o lepoti
pela nam je, prva pevka ...
Ve dve ... meketata, zablodeli ...

ATISA: Učila nas je, da je žensko telo ...
Zaklad, prestol užitka ...
Večji kot je prestol, večji je užitek.
Potipaj moje prsi ... Ni sadeža slajšega ...
Z obema dlanema objemi desno ... levo ...

AGALIS: Lepota, učila nas je Sapfo,
je gibanje ... ples in petje ...
Žensko telo ni miza ... obložena,
da vabi slasti lačne zveri ...

Ženske smo morje in otok ...
Odiseji nenehno tavajo naokrog ...
Zato naučiti moramo se biti ...
pristan ... poželjiv ... zaželen ...

Je katera od vas že občutila ...
Drhtenje, ki moški vonj ga prižge,
ko njegov ud bliža se ...

FIA: Izkušeno dekle je med nami ...
Vedele nismo, daj, povej ...
Opiši, pokaži, nariši ...
Kako se delta ti ovlaži, da
sladikast vonj ...
Krikneš, ko vate gre ...

ATISA: Spesni pesem ... o moškem,
enakem bogovom ... ko glas umre ...
Srce razbija in telo gori ...
Četudi mrzel pot te obliva ...
In le njega si želiš ... pohotna ...
Da čim prej vrhunec doživiš ...
Povej, kako mladeniči ...

Vstopi Sapfo.

SAPFO: Nežnost moja, Dika ... milina moja ...
Deklica uboga ... Zakaj? Zakaj?
Ljubila sem te, a ti nisi ...

DEKLETA (*v en glas*): Kaj je? Kje je? Dika?
Kje je? Kaj se je zgodilo?
Sapfo, povej nam, kaj je, kje je?

SAPFO: Ni je ... več! Moje Dike ...
Ko slutila bi, sama odšla bi ...
V temno domovino prednikov ...
Na ledene bregove Aheronta ...
Populila bi si lase, pobrila obrvi ...
Le zakaj kaznuješ me, Afrodita ...
Dika bila je tvoja golobica ...

DEKLETA: Kaj se je zgodilo, Sapfo?
Kje je ... Dika golobica ...

SAPFO: Ni je več! Ni je več!
Ne razumete? Mrtva je!

DEKLETA: Ni res! Sapfo, zakaj nas strašiš!
Govoriš, kot da nikdar ne bi ...
Tvoje smo ... golobice, ki pojemo ...

SAPFO: Dika se je obesila. Tam zunaj,
za zidom, na srebrni oljki,
tam visi in deški zefir
igra se z njeno tanko haljo.

Tam visi, nedozoreli sadež,
ki samo na Lezbosu rodi se ...
moja ljubica, deklica vijolica,
rana, ki nisem mogla je pozdraviti.

Neslišno krvavela je med nami,
ko poljubila sem jo, zadnjič,
okusila sem grenkobo,
kot da z žajbljem namazala ...

Vedela nisem, da je to okus smrti ...
Dika moja, zakaj, le zakaj?

DEKLETA: Le zakaj, Sapfo? Dika? Le zakaj?

SAPFO: Pojdite domov, dekleta, brodar vas čaka ...
Snela jo bom z oljke,
na toplo prst položila ... Obraz ji prekrila
s poljubi, z žalujočimi sivimi lasmi ...
Pojdite ... in ne vračajte se ...
Hiša muz je grobnica ...
Za njo, ki slikar bi jo moral naslikati,
če hotel upodobiti bi čistost ... nedolžnost ...
Dikina smrt je bodalo, ki tiran
poslal mi ga bo, da zarinem si ga ...

DEKLETA: Sapfo ...

SAPFO: Pojdite, izginite ... pustite me ...
... z mojo Diko, ki ljubila sem jo ...
A zmogla ni, da bi bila samo ena od vas.
Njeno sebično srce ... tako majhno ...
Nič radosti, opoja ... le bolečina ...

4. prizor

Ada, Marta.

MARTA: Kako je z Milanom?

ADA: Na Golniku je. Takoj po pregledu so ga odpeljali gor.

MARTA: A je hudo?

ADA: Bojim se, da je. Bojim se, Marta. Ko sem vprašala profesorja, je rekel samo, da je bil zadnji trenutek ...

MARTA: Pa prej ni imel nobenih težav?

ADA: Ne, kaj pa jaz vem. Včasih je kašljal, tak suh kašelj ...

MARTA: In kaj bo?

ADA: Marta moja, ne vem. Res ne vem, baje je sum na tuberkulozo ...

MARTA: Saj za tuberkulozo se pa danes ja ne umira več!

ADA: Ne govori mi o smrti! Milan je edino bitje, ki sem se mu odprla, ki sem mu položila svoje srce v dlani ... Milanu je posvečena moja zbirka; skoraj v vsakem verzju je on ... A kakšen paradoks! Le zakaj sem že vnaprej zbirko nasloвила *Senca v srcu* ... Tega ne bi smela, nikoli! S tem sem ga uročila, zastrupila najino ljubezen ... Jaz sem kriva! Jaz, samo jaz in nihče drug. On je šel študirat medicino, da bi ljudem pomagal, da bi jih zdravil. Vedno je z navdušenjem govoril, kako se veseli, ko bo sedel v ambulanti, pa četudi na Kozjanskem, in bodo k njemu vstopali tisti, ki potrebujejo pomoč. Resnično pomoč. Pomoč njihovemu telesu, ne duši, za katero naj bi skrbeli duhovni pastirji! Ti farji, ki zlorabljajo človeško trpljenje ...

MARTA: Ada, pomiri se! Pomiri se, uboga moja! Nič nisi ti kriva, prav nič! Bolezen je bolezen, pri tem ne moreš nič pomagati! Pomaga lahko le medicina. In verjemi, da bodo Milanu pomagali, da bodo storili vse, da bo ozdravel! Saj nismo v 19. stoletju, da bi kar tako umirali za jetiko. Pa še pesnik ni, ampak absoluten medicinar.

ADA: Pusti zdaj te neumnosti o jetiki in pesnikih! Naj bi se mene lotila, bi ji že pokazala! Oh, Marta, moja draga. Ti ne veš, kako mi je hudo! Res! Hudo mi je. Tako hudo, da se sploh ne veselim zbirke, ki bo izšla vsak čas. Je že v tiskarni.

MARTA: Tvoje pesmi so tisto, kar ti lahko daš. To je tvoj dar, ne le da lahko pišeš pesmi, ampak da jih izročaš ljudem, da jih bodo brali. Jaz se sicer ne spoznam na poezijo, ampak tiste tvoje pesmi, ki sem jih prebrala, so se me dotaknile, so me ganile, skorajda jokala sem, ko sem jih brala ...

ADA: Ah, pretiravaš!

MARTA: Nič ne pretiram. Zakaj pa bi?

ADA: Ker si moja prijateljica in me sedaj hočeš tolažiti.

MARTA: Ja, ti si moja najdražja prijateljica, zato te tolažim, ampak tvoja bolečina me boli prav tako kot tebe ...

Ada in Marta se objameta, poljubita.

MARTA: In da boš vedela: tudi jaz bom ostala sama, oprosti, nisem tako mislila, oprosti ... Hotela sem reči, da Vladimir odhaja v Beograd.

ADA: Kaj? Zakaj?

MARTA: Iz vsake republike morajo poslati nekaj najsposobnejših oficirjev v centralo. Saj veš, vse mogoče se govori ... Vladimirja so izbrali, ker se je baje dobro izkazal, ker je – kot pravijo – zanesljiv in preverjen kader! Ideološko trden in vestno izpolnjuje ukaze nadrejenih ...

ADA: Marta moja, oprosti mi, ker ti bom sedaj povedala nekaj, česar ti doslej nisem. A ko sem ti zaupala, kako je z Milanom, ti bom povedala še, kaj mislim o Vladimirju ...

MARTA: No, kaj pa misliš? To me res zanima?

ADA: Lep moški je, postaven, njegove modre oči te res skorajda prestrelijo, pribijejo ... Tudi manire ima, zna se obnašati, kar ni ravno pogosto pri takšnih ljudeh ...

MARTA: Kakšnih ljudeh???

ADA: No pri ... udbovcih ...

MARTA: Vladimir ni ... udbovec ...

ADA: Je, in to je ključno! Res je, da se temu lahko reče tudi, da le opravlja svojo službo, da je pri svojem delu vesten in natančen. A obe veva, saj vendarle živiva tu, vse sva dali skozi, vojno in osvoboditev in veselje, pa velika pričakovanja o novi družbi ... in vse tisto, kar vsak dan slišimo in vidimo.

MARTA: Ne razumem te, Ada, kaj hočeš povedati.

ADA: To, da je Vladimir nevaren človek, da se njegovih rok – ne bom patetična in rekla – drži kri ...

MARTA: Kako moreš! Od kod ti pravica, da sodiš o ljudeh, ki jih niti dobro ne poznaš. Nič boljša nisi od tistih, ki jih obsojaš ...

ADA: Res nimam pravice, ampak ker sem sama soočena s tem, da lahko izgubim ljubljene človeka, sem ti hotela reči le, da je ljubezen ...

MARTA: ... slepa! To pač ni kakšna posebna modrost. Od tebe bi pričakovala kaj bolj izvirnega, poetičnega ...

ADA: Preveč sem zbita, da bi nadaljevala ... Oprosti Marta, hotela sem ti le reči ...

MARTA: Naj bom vesela, da Vladimir odhaja v Beograd. Da bom spet sama in da bom znova iskala kakšnega postavnega dedca!

ADA: Jutri grem na Golnik ... Upam ... Upam, da bom izvedela kakšno dobro novico ...

MARTA: Hočeš, da grem s teboj?

ADA: Hvala, raje uživaj z Vladimirjem, dokler je še tu.

5. prizor

Sapfo, hči Kleja.

SAPFO: Kleja ... mislila sem ...
 nikdar več te ne bom videla ...
 Zapela sem nekoč ...
 Lepo hčer imam, podobno na pogled
 zlatim cvetlicam, ljubljeno Klejo:
 v zameno zanjo ne bi vzela niti vse Lidije ne očarljive ...

KLEJA: Slavna pesnica si ... nesrečna hči sem,
 ki na pragu zrelosti sem te spoznala.
 Ti ne veš ... kako živela sem ...
 bila sama ... babica najboljše bitje ...
 ... ko prvič kri obarvala je moja stegna ...

prsi so me bolele ... ko lepote sprehajali so se ...
 Nikogar nisem imela ... ljubezen bila je beseda ...
 nisem je razumela ... babica ... skrbela
 kot za ranjeno ovčko ...
 Le zakaj ... mama ... če res si ...
 In oče ... ne morem verjeti ...
 Kaj vse sem slišala o Alkaju ...
 Zdaj sram me je ... da oče moj ...
 Ne oče ... pohota, ki seme ...

SAPFO: Ne bom krivila ... mame ... babice ...
 Odpeljala te je ... ko jaz ljubila sem...

KLEJA: ... mar nisi ljubila mene ...

SAPFO: Eno samo ime je za ljubezen ...
 A mnogotere so ... ljubezen
 matere do otroka ni ... ljubezen do Apolona.
 Le kdo lahko bi razumel srce ...
Kot neobvladljiva sladko bridka zver
 v goščavi išče blage jase ...
 V peči poldneva senco modro ...
 Nato še sanje ... ko boginja odnese te ...

KLEJA: Mnogo tvojih pesmi slišala sem ...
 Vsi jih pojejo ... lire nenehno zvone ...
 A kaj naj z njimi?
 Naj verze na prsi privijem ... rečem,
 da mama se je vrnila ...
 Naj čakam ... tvoj stih me poljubi ...
 Za lahko noč ...
 Čudežno bitje ... Deseta muza ...
 Da si ... le kaj naj jaz ...
 Pankrt ... oče moj ...
 V Lidiji predaja se užitkom ...
 Dečkom, ki ... tvoji vnuki lahko bi bili ...

Pitakos ... oče Lezbosa ... moj ...
 sovraži tvoje pesmi ... še bolj pa tebe ...
 a jaz za njegovo mizo ... oblečena v svilo ...

v sandale ... on mi jih je podaril ...
Meni ... tvoji hčerki ...

SAPFO: Naj iztrgam si srce ... zabodem jeklo ...
Izkopljem oči, da slepota ...
Naj znova zajadram v neznano ...
Le kaj hočeš od mene?
... naj storim, da ...
ne bom te prosila ... klečala, moledovala ...

Tvoja babica, moja mama, presekala je sladko
popkovino ... vate curljalo je moje mleko ...
Na tujem hotela sem te vzgojiti ...
Otok ostal je prazen, požgan, črn od lave ...
In tebe ni bilo nikjer več ...
Ostala sama sem ... sužnja brez gospodarja ...

KLEJA: Kot zdaj bom jaz ... babica umira ...
tvoja mama umira, mama!

SAPFO: Smrt se s smrtjo druží ...
Dan iz noči izvije ... metulj iz bube.
Seme iz posušenega granatnega jabolka ...
Smrt ne loči med nedolžnimi in ...

KLEJA: Smrt je konec ... konec ...
Tudi Orfeju ni uspelo rešiti ljubljene ...
ne veš, da babica prosila je tirana ...
zato dovolil je, da tu Hišo muz imaš, četudi ...

SAPFO: Pitakos je zahrbtnen ... svojega predhodnika ...
Mersila ... znebil se ga je ... kri je tekla ...
Pobil, pregnal vse plemenite družine je z otoka ...
Vsilil je demokracijo in uničil ...
Duh, lepoto, čaščenje božanstev ...
Ponosni izgnani smo bili kot ...
... pesem, ples in lepota ...
Ubil razkošje duha in telesa ...
Razkošje, ki nihče ga ne ...

KLEJA: Babica ga je prosila ... saj olimpijska zmagovalka ...
Najslavnejša pesnica grškega sveta si ...

SAPFO: Ker pojem o srcu, prsih, delti ...
O hrepenenju ... sli, ki razjeda ...
Poeti še kar o šlemih ... ščitih ... mečih ...
Nikdar ne bojo odpluli spred Troje ...
le da bi lahko opevali kri in kosti zdrobljene ...
odsekane ude in trpeče slepce ...

KLEJA: Ti nikdar sveta ne ugledaš ... kot je!
Snov, barve, vonji, strah, lepota ...
Morje ... gore ... pesek ... oljke ...
Vse krog nas je to, kar je ... nič ...
Čemu potem poezija?
Čemu besede lepe, lira, avlos in ples ...
Vse to je ničvredno bogastvo ...
Le revni ...

Na tvoje ime legla je smrt deklice ...
... ne bo odpustil ti tega nihče v Mitileni.
Kriva si, da Dika ... deklica nežna ...
Celo obleka se je ni upala dotakniti ... raniti.

SAPFO: ... priznam ... Dika ... umrla je
... zaradi ... mene ...
Kriva sem tu in tudi onstran ...
Na bregovih Aheronta ... niti Orfej ...
zmogel ni ...
Njegovo lepo glavo morje naplavilo je
na lezboške obale ...

KLEJA: Zapeljala si jo ... tudi po tem sloviš ...
Zmogla ni ne stihov ne dihov ...
Srce skrčilo se je ... manjše od skarabeja ...
Seme črno zadrlo se je ... in veter bil je
njen prvi in poslednji ljubimec ...

Ti zmogla nisi ... kesanja ... ne ...

Mama, tista, ki te je rodila,
ki vzgojila me je ... ne ugrabila ... umira ...
Zato nehaj s pesniškimi izmišljijami ...

SAPFO: Kleja moja ... ne bom rekla,
da krivična si ...
... z nožem mesariš po meni ...
Ko tudi jaz umrla bom ... čutila boš,
kako končno si odrasla ...
Kako izguba mame naredi te mamo ...
Ker ljudje smo smrtni ...
Življenje edino je božanstvo,
pred katerim pokleknemo in pojemo sveto ...

KLEJA: Zdaj svoje lastno življenje zaživim ...
Odšla bom s tiranovega dvora ...
Babica ... v rdeči zemlji ...
Ne ti ne tisti, ki moj oče ...
Nočem več poslušati bajk ...
Ne slava, mama!

SAPFO: Mama, ne slava!

S teboj grem ... v Mitilene ...

KLEJA: Ne moreš ...

SAPFO: Kako ... ne morem?

KLEJA: Saj veš, da smeš!

SAPFO: Kako ... ne smem? Kdo mi brani? Kdo prepoveduje?

KLEJA: Tiran Pitakos!

SAPFO: Pritepenec, kmetavz, povzpetic,
neizobražen ... zlorabil zmago je nad Atenci,
da splezal je na prestol!
Ta ničê, to revše, ta bedak,
ki še kozji pastir ne bi mogel biti ...

Ustanovil je demokracijo ...
Vse, kar vrednega bilo je na Lezbosu,
pahnil je v morje ...
Ovce in koze najplemenitejše živali ...
Princeze in svečenice ...

KLEJA: Tvoja mama bila je dolga leta njegova ...

SAPFO: Priležnica in ti ... priležana hči ...

KLEJA: Videla sem ga ... vsak dan ...
poznala njegov obraz,
njegov glas, gibe, hojo, roke, noge ...
Jedla za njegovo mizo ... spala ...
Kupoval mi je ...
Z bogastvom in lagodjem me razvajal ...

SAPFO: Včasih celo v svinjaku najdeš kakšen biser ...

KLEJA: Ti svinjak si naredila, kamor si stopila ...

SAPFO: Ti moj biser si ...

KLEJA: Dikina družina se je pritožila tiranu,
preiskava ... sodišče ... kazni ...
Le kako bi lepa deklica ... družina
ima na tisoče oljk ... si zaželela smrti ...
V Mitilene ne smeš ... na pogreb ...
Nikdar več ... na pogreb ... moje babice ...
Ne nosim le njenega imena ...

SAPFO: Kdo more mi, niti bogovi, prepovedati,
da z golimi rokami izkopljem ji grob!

KLEJA: Da jo sovražiš ... rekla si ...

SAPFO: Matere se ne dà sovražiti,
če sovražiš svojo mamo,
sovražiš tudi sebe ...
naš rod je tu doma ... mamo pokopala bom ...

KLEJA: Pitakos zgradil ji bo marmornato grobnico ...

SAPFO: Več vredna je kot marmor ...
Pojdiva, Kleja ... v Mitilene!

KLEJA: Nikar, mama!

SAPFO: Prepozno ...

6. prizor

Ada in Urednik.

UREDNIK: Poklical sem te, draga Ada, da bi ti sporočil veselo novico: Naslednji teden bo zbirka prišla iz tiskarne.

ADA: Oh, končno!

UREDNIK: Saj ni tako dolgo trajalo, četudi razumem tvojo neučakanost. To bo zate zelo svečan dogodek! Mnogi me že sprašujejo o tvoji knjigi. Objave nekaterih pesmi v revijah so vzbudile precejšnjo pozornost ... No, tudi tisto, za katero se reče, da je negativna, saj je razumljivo, da mora literarna kritika bdeti nad literarnimi izdelki, še zlasti mladih avtorjev. Saj je že Levstik vzkliknil: Bog živi kritiko!

ADA: Ja, res je tako vzkliknil, a danes so drugačni časi.

UREDNIK: Seveda so, a še vedno velja, da naj le kritika presoja literarna dela ...

ADA: Je Ždanov literarni kritik?

UREDNIK: Ada, ne razume te, nekam zagrenjena si. Marsikdo bi na tvojem mestu plaval v "sedmih nebesih", kot se je reklo v starih časih. Marsikdo, če ne kar vsakdo, bi bil pijan od sreče. Ti pa si mrka, temna ... je res senca legla na tvoje srce?

ADA: Moj prijatelj je na Golniku ...

UREDNIK: Nisem vedel, oprosti, potem te laže razumem. Ampak na Golniku so naši najboljši zdravniki. Zaupaj jim in tvoj prijatelj bo kmalu spet ob tebi ... Če želiš, bi lahko prosil ministra, da telefonira profesorju Furlanu ...

ADA: Popoldne bom šla na Golnik, sem dogovorjena s profesorjem ... Vseeno hvala za vašo pozornost, tovariš urednik. Torej prihodnji teden bo moj otrok zagledal "luč sveta" – kot se je reklo v starih časih.

UREDNIK: Še nekaj, Ada, nekaj ti moram povedati ...

ADA: Ja, prosim.

UREDNIK: Kot veš, je bilo kar nekaj, precej pripomb ob tvojih pesmih ... Sem bil, da bi rešil tvoje pesmi, prisiljen, da sem v kolofon zbirke dodal ... dodal, da je zbirka ... izšla ... na predlog Zveze mladih kulturnih delavcev ... Samo v kolofonu, tako rekoč skrito med ostalimi podatki, ki jih zahteva zakon o tisku.

ADA: Kakšna "zveza", kakšen "predlog"! Jaz te tako imenovane zveze sploh ne poznam, niti članica nisem, zagotovo pa vem, da tisti "zvezniki" niso nič predlagali, saj mojih pesmi sploh brali niso!

UREDNIK: Ada, prosim te, pomiri se. Prav dobro te razumem ...

ADA: Prav nič me ne razumete! Če bi me, ne bi nikdar storili česa takega.

UREDNIK: Saj to ni nič takega, kdo pa misliš, da sploh prebere kolofon, to je samo tako formalno ...

ADA: Nič formalno, tam je zapisano in ostalo bo tam tako, kot je. Mene ni nihče vprašal, to ste storili mimo mene, moje pesmi ste prodali neki zvezi mladih kulturnih delavcev. Jaz nisem nikakršna kulturna delavka! Jaz sem pesnica!

UREDNIK: Tovarišica Ada, stišaj svoj glas, tu ne moreš tako kričati, kot da bi bili ... Saj mi tega konec koncev sploh ne bi bilo treba povedati ... Zdaj je natisnjeno in samo tako, samo s tem dodatkom je tvoja knjiga lahko šla v tisk. To je še najbolj elegantna rešitev, kajti v tebi je nesporen pesniški talent! In lahko si samo hvaležna, da smo tako tvojo zbirko rešili.

ADA: Rešili? Pred kom, rešili? Saj nisem nič drugega storila, kot da sem pisala o svoji ... o svoji ljubezni ... o Milanu ... ki je zdaj bolan in ...

UREDNIK: Ada, popolnoma te razumem, verjemi mi, če te kdo razume, te jaz ...

ADA: Prav nič me ne razumete. Norca se delate iz mene, iz mojih verzov, iz moje ... ljubezni ...

UREDNIK: Ada, ne bom več silil vate, ne bom več razlagal situacije, ki je očitno ne moreš, nočeš razumeti. Samo upam, da boš, ko bo knjiga izšla, pripravljena na tudi ne najbolj naklonjene kritike. Očitno se ne zavedaš, kar je sicer značilno za umetnike z močnim egom ali, drugače rečeno, s preveliko mero samozavesti, kakšne reakcije bodo sprožile tvoje pesmi. Očitno se ne zavedaš, da je zdaj nov čas, da se je svet spremenil, da je revolucija zrušila stari svet, da je pred nami prihodnost, ki jo moramo graditi vsi, tudi vi, pesniki! Graditi, ne pa rušiti, spodbujati, ne pa sejati malodušje ...

ADA: Veste, tovariš urednik, kaj je nekoč zapisal Rimbaud – saj ste verjetno že slišali zanj ...

UREDNIK: Nikakršen cinizem ni potreben, Ada ...

ADA: ... zapisal je Rimbaud, da so pesniki “strašni delavci”.

UREDNIK: Metafora pač.

ADA: Nikakršna metafora! To je zapisal leta 1871, v času pariške komune, ko se je pridružil komunardom!

UREDNIK: Ada, nočem te več zadrževati. Verjemi, da sem tvoj zaveznik, tako rekoč tvoj oče, če dovoliš ... Ko bodo pesmi izšle, boš, verjemi mi, vesela in pozabila boš na vse te “porodne muke”. Tvojemu prijatelju pa želim vse dobro. Tam na Golniku so naši vrhunski zdravniki.

7. prizor

Pitakos, Sapfo.

PITAKOS: Vedel sem, da boš prišla.
Četudi prepovedal sem!

SAPFO: Saj moder si ... eden od sedmih ...
Nerodno, ker ne ve se, ali prvi ali zadnji ...

PITAKOS: Z besedami ne dosežeš, kar želiš.

SAPFO: Ti pa z mečem ne!
Zaradi mame sem prišla ...
Pokopala jo bom v Eresu.

PITAKOS: Ne boš mogla!

SAPFO: Ne moreš mi preprečiti!

PITAKOS: Ne jaz, zakon!
Dikina družina zahteva,
da raziščejo se okoliščine njene smrti.

SAPFO: Poslušaj, modri tiran; ni zakona,
ne božjega ne človeškega,
ki prepovedoval bi mi,
da tisto, ki me je rodila ...

PITAKOS: Jaz, tiran Pitakos,
ki vladam temu otoku,
jaz sem najvišji zakon!
Tista, ki te je rodila,
z njo in s tvojo hčerko živel sem ...
Ko vrnila si se, tvoja mati moledovala je
za tvoje življenje ... naj usmilim se te ...
Moje usmiljenje je posledica moje modrosti ...

SAPFO: Zakaj, modri, usmilil si se uboge ženske,
o kateri govorijo same grde reči,
hkrati pa pojejo njene pesmi ...

PITAKOS: Ker če ne bi tako ravnal,
mislili bi, da se te bojim, vélika Sapfo!
Da tvoje razvratno življenje ogroža

mojo oblast, demokracijo.
Da tvoja ljubezen do deklet ...
Da s tem dokazuješ premoč nad ... moškimi.

SAPFO: Res si moder, Pitakos,
moja postelja močnejša je od tvojega prestola!
Bojiš se me, moja moč so ljubezen,
pesem, ples, lepota ...
Ti le z mečem, s konjenico,
z brodovjem mogočnim lahko vladaš!
Ti, močni in modri tiran, se me bojiš!

PITAKOS: Ta trenutek lahko te dam zapreti,
proti tebi izvedem proces in te
pahnem v smrt!
Še preden lahko bi pokopala svojo mamo,
sama mrtva boš ležala na smetišču ...
A ne storim tako, ker moder sem,
prvi med sedmimi!, dovolil ti bom oditi ...
nazaj v tvoj revni Eres, tam, sama,
kuj verze in s svojo senco pleši vse do smrti!

SAPFO: Je to edino zmagoslavje, ki zmoreš ga?

PITAKOS: Ne. Tudi tvoje pesmi prepovem.
Nihče več jih ne bo smel ne peti
ne zapisovati ...
Vidiš, vélika Sapfo, taka je moč vladarjev!

SAPFO: Pa vendar se me bojiš, če mene ne,
mojih pesmi zagotovo!
In moja mama ...

PITAKOS: Lepo grobnico ji dam sezidati.
Tudi Kleja si želi, da tu bo večno z nami ...

SAPFO: Mar misliš biti večen?

8. prizor

Sapfo in Faon.

SAPFO: K meni vozil si najlepše ...

FAON: ... zibale na moji barki,
veter igral se je z ...
božal mehko polt ...
še tesneje ovijal v njihove halje ...
... val je pljusknil in jih zmočil ...
njihova koža lesketala se je ... biseri ...
napete prsi, boki, hribček ... stegna ...

SAPFO: Ostro je tvoje oko, brodar ...
Redek dar ... četudi v pogledu skriva se pohota ...
Lep si, lahko bi služil kiparju za kip Apolonov ...

FAON: Sapfo, vélika Sapfo,
ne spravljalj me v zadrego.
Pred teboj sem ... vdani pes.

SAPFO: Ne pretvarjaj se, lepoteč moj!
Že zdavnaj nisem več deklica ...
Plehkosti prihrani za druge ...
Veš, da si lep ... ne prosjači za komplimente ...
Tvoja lepota ni za ljubezen ...
Slo vzbudi, že ko te ...

FAON: ... da lepota ne zmore prave ljubezni?

SAPFO: Lepota ljubi predvsem samo sebe ...
Saj poznaš zgodbo o Narcisu ...
Ženske ne želimo si samo ljubezni ...
Včasih le ljubljenje, parjenje ...
Da v sebi čutimo ud, ki zmore
priklicati omamne ognjene valove ...
da ženska utone v svojem spolu ...

FAON: Opazoval sem te, Sapfo slavna,
gledal sredi nezrelih deklic ...

Kako na obali ... se dotikale ... plesale ...
A videl predvsem tebe ...

SAPFO: Če moški zaželi si ženske,
ji mora to pokazati,
jo priviti k sebi, vzeti si jo ...
iti vanjo ... jo zadovoljiti ...
biti še bolj moški ...
A ti, Faon, si lepa mevža ...
Tvoja lepota se mora šele dokazati ...
Ob ženski ...

FAON: ... zahtevna si ...

SAPFO: Nasilna ...

FAON: Drugačna ... nisem še srečal ...

SAPFO: Seveda ne ... saj gledal si mladenke ...
Ne zrelih žensk ...
Ko si poželim moškega,
ga hočem imeti ... Dvorjenje je le igra,
ki mora se končati s tem,
da je ženska delta vlažna
in moški ... v njej!

FAON: ... marsikaj sem slišal o tebi ...

SAPFO: Povej, morda izvem še kaj novega ...

FAON: Saj ne verjamem, a pravijo ...
družila si se s kentavri,
vodila jih po zelenih pašnikih ...

SAPFO: Občevala z njimi ...
Si še kaj ...

FAON: Da faraonova sužnja ...

SAFO: Najbolj zaželena ljubica ...
In pri Amazonkah,

ki eno dojko si odrežejo,
da laže z loki streljajo ...

FAON: ... to zagotovo so izmišljotine ...

SAPFO: In kaj niso?

FAON: Da se je ena tvojih deklic ...
Dika, obesila, ker si jo ...

SAPFO: Da ... obesila se je ...
Vrv, na kateri viselo je njeno mlado, nedolžno ...
kača je zdaj v mojem srcu ...

FAON: Tako govori se ... Pravijo tudi ...

SAPFO: Fant moj lepi, pusti te stvari!
Vidim, vonjam ... želiš si biti ...
Četudi tvoja mama lahko bi ...
a mladi fantje si to želijo,
da ležejo s starejšo žensko ...
okusijo prepovedan sad:
občevati z mamo!

Je slast ... prepovedana ...
A ženske mojih let vemo,
kaj mladeničem gódi ... kaj draži jih, vzburja,
... da izlijejo seme v našo delto.

Komaj odrasli otroci ste,
naše dojke spominjajo vas na materine,
trebuh, na katerem prvič začutili ste toploto ...

FAON: Plemenita Sapfo ...
Zrelost je lepota ...

SAPFO: Ne leporeči, Faon!
Preprosta je tvoja lepota,
prav taka tvoja pamet ...
Zato tako poželjiv si ...

FAON: Tvoje deklice ... nedolžne ...
Nevedne ... vonj jih je objemal ...

SAPFO: Zaradi tega počutil si se moškega ...
Močnega, velikega, lepega ...
Govoril si lahko neumnosti,
saj zanje bil si lepotec, ki ...
Ne boj se, mili Faon,
ženske mojih let ne pričakujejo čudežev,
le malo nežnosti in veščine,
da sluznica se ovlaži.

Leta ne prinesejo le izkušenj, spoznanja,
da upi slej ko prej so prazni,
ampak da koža ni več gladka,
da posejana je s temnimi lisami,
da dojke uplahnejo, trebuh se napihne
in ga preprežejo gube,
tudi vonj je vse bolj grenak,
solze in znoj, komajda da bi ločil okus,
lasje se redčijo, dlake na spolovilu,
zato si jih brijemo, da zakrijemo svojo starost ...
še in še je okrasja,
s katerim kitimo se ženske,
ki že vnuke imamo ...

Pridi, lepi Faon, lahko bi bil moj sin.
Zdaj bodi moj ljubimec!

9. prizor

Ada, Milan.

ADA: Milan, Milan, me slišiš. Milan moj, jaz sem, Ada! Ali me slišiš,
ljubi moj, edini moj!

MILAN: Ada, Ada moja. Malo sem zadremal. To je zaradi zdravil. Si
prišla? Čakal sem te, Ada. A so ti povedali? So ti povedali, da ni ... rešitve.

ADA: Ja, Milan moj, govorila sem s profesorjem ...

MILAN: Ti je povedal?

ADA: Ja ...

MILAN: Da je z menoj ... konec ...

ADA: Nič ni konec, Milan! Nič ni konec! Ni konec! Me slišiš? Ni konec! Pozdravili te bodo!

MILAN: Saj veš, da sem študiral medicino ...

ADA: In kaj potem, jaz pa slavistiko ...

MILAN: Medicino, kjer smo se že v prvem letniku učili o tuberkulozi in vseh njenih oblikah ... tudi o miliarni tuberkulozi ... Ki je še nihče ni preživel, saj bacil vdre v krvni in tudi v mezgovni obtok, zato v vseh organih nastanejo tuberkulozne bunčice, kot bi se telo napolnilo s prosenim zrnjem ...

ADA: Milan, to ni res, to ni res! Saj ne smeš ... oditi ...

MILAN: Ada, že odhajam, tu bom ostal ... Nikamor več ne bom šel ... še najmanj s teboj na morje ... Konec je, Ada, konec je in s tem se moraš spoprijeti. Mene ne bo več, ti pa še boš. Zate se bojim, ne zase, strah je sedaj popolnoma odveč. Kaj hočem z njim. Pomagati mi ne more, obup pa je tako ali tako že dosegel nebo ... temno, črno, nočno, viharo nebo, na katerem ni več zvezd ... O, ja, ena še je, Ada, ena zvezda še sije tam zgoraj, ena svetla zvezda, ena lučka, takšna kot v najini sobi, ob kateri si pisala pesmi ... Sama si rekla nekoč: Kdor hoče kaj storiti, kaj velikega ... preseči povprečje, je kaznovan s trpljenjem, z bolečino ...

ADA: Milan, nehaj, nehaj že! Samo utrujaš se, dovolj je, da te lahko gledam, da lahko gledam tvoj obraz, ki ... ki je lebdel nad praznim papirjem, na katerega sem hotela napisati pesem ...

MILAN: Ada, povej mi eno svojo pesem ...

ADA: Ne vem, če bom zmogla, Milan, ne vem ...

MILAN: Prosim te, povej mi!

ADA: *Ko vedel bi, kako sem te čakala ... Milan, ne morem ...*

MILAN: Ada, prosim te, saj to je zadnjič ...

ADA: Nič ... zadnjič! Prvič in zmerom!

*Ko vedel bi, kako sem te čakala,
kako kričala sobe je tišina,
bi v moji dlani tvoja dlan obstala.*

*Ko vedel bi, kako sem te čakala,
kako bolela duše je praznina,
bi misel tvoja mojo poiskala.*

*Pa le nemir je ranil up srca.
In senca ... in senca smrti ... je prek moje duše šla.*

Milan, a me slišiš? Milan, Milan! Odpri oči! Milan, odpri oči! Poglej me, poglej me! Ada, tvoja Ada je tu! Ne zapusti me! Milan, ne smeš oditi! Milan moj, moj si, moj, samo moj in zato te ne dam nikomur. Ne dam te! Milan, vstani, pojdi, greva dol v park, med pušpane dišeče, med cvetoče gladiole, v dvor ptičjega petja, med kose in sinice, med sončne žarke in čebele, pod zasnežene vrhove in cvetoče travnike. Milan moj, ne pusti me same! Rabim te, sama ne bom zmogla ... moj si in moj boš, Milan, moj, moj, moj ...

ČETRTO DEJANJE

1. prizor

Ada, Marta.

MARTA: Si brala? Kaj vse pišejo o tebi! A te bojo zaprli?

ADA: Naj me, saj zdaj je vseeno. Milana ni več ...

MARTA: Rada bi ti pomagala ...

ADA: Ne moreš mi, saj je celo moja mama, četudi ni brala časopisov, ampak so jo sosede zalagale z vsemi mogočimi govoricami, jezna name.

MARTA: Si govorila z njo? Si bila pri njej?

ADA: Misliš, če sem ji podarila svojo zbirko?

MARTA: Bi vsaj lahko sodila o njej ...

ADA: Moja mama lahko sodi le o tem, ali so stopnice dobro poribane ali jih je treba še enkrat!

MARTA: Ada, prijateljica moja, tudi jaz sem ostala sam, Vladimir je že odpotoval v Beograd.

ADA: Vsaj veš, kam je šel, jaz pa za Milana ne vem, kje je. Saj danes ni več ne nebes ne pekla. Zabili so žeblice na njegovi krsti in ga pri sv. Krištofu položili v jamo ... Moja vrtnica je bila edina, ki je šla za njim, vonj, ki naju je objemal, ko sva se ljubila ...

MARTA: Prekleti časi, ki so nam jih obljubljali, zdaj pa je iz njih ratalo čisto nekaj drugega.

ADA: Ne krivi časa, čas je *rabelj hudi*, kajne? Ljudje so tisti, ki čas storijo za renesanso ali za koncentracijsko taborišče. Pravijo, da je po vseh teh grozotah nemogoče pisati poezijo. Jaz pa pravim, da ravno zaradi tega! Prav zaradi tistih milijonov, ki so jih skurili v krematorijih in je njihov dim še vedno v zraku, ki ga dihamo ... zaradi vseh tistih, ki so jih iz ljudi

spremenili v okostnjake, moramo pisati poezijo. Poezija ni nikakršen luksuz, ni nekaj, ne vem, kdo že je rekel, ki bo služila prenasičeni junakinja in le zgornjim deset tisočim, ki se dolgočasijo in mučijo zaradi svoje debelosti ...

MARTA: Ampak jaz bi se na tvojem mestu bala, glede na to, kar pišejo v časopisih ... saj si vendar brala?

ADA: Seveda sem brala, kaj pa misliš? Komaj nekaj dni po izidu zbirke je bila v Slovenskem poročevalcu objavljena kritika ... nič manj kot to, je zapisal spoštovani – le od koga?! – kritik, da pišem samo o sebi, namesto da bi pisala o herojih dela, če že nisem mogla pisati o herojih borbe ... da v mojih pesmih ni nič aktualnega, je napisal tisti lepi kritik z očali, Miško Kranjec pa je kar usekal tako po kmečko, po prekmursko, da je treba take “rožice” čim prej izruvat iz grede slovenske poezije ... A hočeš še kaj? Hočeš, da ti prebiram vse tiste strahote, ki so jih zapisali odrasli moški, ne pa neki prenapeti mladeniči? Da je vse moje pesnjenje le “dekadentno vzdihovanje o mukah, bolečinah in zadnjih vprašanjih življenja nekega malomeščansko nastrojenega dekleta ...”? A hočeš še? Pri vsem tem pa hvalijo moj pesniški “izraz”, ki je “zavidanja vreden”!

MARTA: Kaj pa pravijo na založbi? Kaj pravi tvoj urednik?

ADA: Je v toplicah, baje ima težave s hrbtenico.

MARTA: A honorar so ti izplačali?

ADA: So, pa kaj naj z njim? Naj grem na počitnice v Opatijo? A greš z mano? Bova našli kakšnega lepotca zate ...

2. prizor

Sapfo, Faon.

SAPFO: Prehitro izpolnil si svojo nalogo ...

Lepi fant moj, spretni brodar ...

FAON: Saj običajno ... ne vem ... morda sem bil ...

SAPFO: Nič se ne opravičuj, lepoteč.
 Vse mogoče sem že izkusila ...
 lepi fantje samo nase mislite ...
 zato vam tako hitro pride ...
 ... večšina ljubezni je vzdržljivost,
 s slo ravnati moraš kot lovec ...
 zalezovati moraš košuto ...
 neslišno ... počasi ... če še tako lepa je ...
 stran od vetra se moraš obrniti ...
 da te ne zavoha, da ne sluti ... lepa,
 le pes se zadovolji z nekaj hitrimi gibi
 in že je psica odrešena njegove teže ...

FAON: Jaz nisem pes ...

SAPFO: Prej rekel si, da si ... zvesti ...
 Jaz zagotovo nisem kuzla ...
 Četudi slišal si marsikaj ...
 Celo, da s kentavri sem občevala ...
 Telo je kraj pohote, a duša v njem hoče ...
 telo ni le meso ... sluznica,
 enaka v ustih kot v delti,
 solze sestre sladke služi ...
 Vanjo zdrsne ... se zarije ...
 Toplo bodalo v nožnico ... okrašeno ...

... Faon moj, naj ti ne greni izkušnja,
 ki nocoj doživel si jo z ostarelo žensko ...
 Vesel bodi ... ponosen ... samozavesten ...
 spal si s Slavno ... vsa Grčija prepeva njene pesmi ...
 s pesnico, ovenčano z lovorovim vencem,
 z deseto muzo ...
 ... v Hiši muz hotela je vzgojiti nov rod žensk ...
 da v tem surovem času ne pozabijo na lepoto ...
 glasbo, ples, stihe ...

FAON: Sapfo, oprosti ... res prvič sem ...

SAPFO: Ne opravičuj se, fantek moj ...
 ... če bil bi ljubimec,

vreden enega samega mojega verza,
zapisala bi, da noč spremenil si v dan ...
da zvezde vijolice padle so na zemljo ...
da zlato pognalo bo seme v ...
le popacal si me s spermo ...
... sem jo polizala ...

3. prizor

Ada, Mama.

MAMA: Ada, kaj si mi storila?

ADA: Jaz tebi? Prosim, mama, prizanesi mi ...

MAMA: Vsi govorijo o tem, kaj si ... napisala ... Pesmi, da so ...

ADA: Kdo to govori? Le kdo?

MAMA: Sosedu mi je rekla, da je brala v Ljudski pravici ...

ADA: Mama, prosim, prihrani mi ... dovolj sem ... Včeraj je bil Milanov pogreb ...

MAMA: Zakaj pa mi nisi povedala?

ADA: Kaj naj bi ti povedala? Da sem ga imela rada, zelo, zelo rada in da je umrl ... tebece ...

MAMA: Tudi jaz sem imela zelo rada tvojega očeta, pa me je ... pa naju je zapustil ...

Komaj pet let si imela, drobna, ljubka deklica ...

ADA: Mama, ne že spet!

MAMA: Ja, moški so pač takšni! Če te ne zapusti, ti pa umre ...

ADA: Prosim, vsaj danes ne! K tebi sem prišla, ker ... ker nimam ... ker sem tako sama ...

MAMA: Kaj pa tista tvoja Marta, ki hodi z udbovcem? S tistim, ki muči ljudi ...

ADA: Marta je dobila službo nekje na deželi, v nekem kraju, ki ima tako smešno ime – Podplat, saj, kaj pa hoče tu v Ljubljani, če so njenega Vladimirja poslali v Beograd ... Mama, samo tebe imam ...

MAMA: Le takrat se spomniš name, ko ...

ADA: Ko potrebujem toplino in tolažbo ...

MAMA: To je sebično, se ti ne zdi?

ADA: Vse je sebično, kar delamo. Naše srce je sebično, ker bije v našem telesu, ker je naš gospodar ... Tudi moje pesmi so plod sebičnosti ... saj me ni nihče prosil, naj jih pišem ...

MAMA: Zakaj pa jih potem pišeš, za milega boga, le zakaj? Da imaš sedaj same težave, da o tebi grdo pišejo v časopisih ...

ADA: Ja, pišejo, da sem dekadentna ...

MAMA: Kaj, da si?

ADA: Da ne pišem o našem času socialistične izgradnje, da v mojih pesmih ni nikakršne ideje, ampak le ljubezen, pa še ta temna, polna obupa ... nikjer optimizma ... da svoje talente zapravljam za vzdihovanje o nesrečni ljubezni ... da samo o erotiki pojem in tako naprej in tako naprej ... da je škoda mojega daru, da doslej nobeno drugo čustvo ni našlo odmeva v mojem srcu ... Oni pa res vedo, kaj se dogaja z mojim srcem! In nato še piše, da celo generacijo vodim v izpovedovanje samo erotičnih čustev, kar pomeni, da je naša književnost zašla v slepo ulico ozkega čustvovanja, da se je dezinteresirala za svet in dogajanje v njem, da je našla popolno zadovoljstvo samo v svojem osebнем svetu ...

MAMA: Vsega tega ne razumem, je prekunšno zame ...

ADA: Seveda razumeš, saj tako pisanje pa res ne potrebuje kakšne posebne pameti niti pri avtorju, kaj šele pri bralcu ...

MAMA: Deklica moja, Ada moja, kaj bo zdaj ... kaj bo zdaj s tabo?

ADA: Ne vem, mama, res ne vem. Prvič v življenju ne vem, kaj bom ... Pa še Milana sem izgubila ... O, kaj bi dala, da bi ga lahko samo še enkrat, enkrat samkrat prišla za roko ... o, kaj bi dala? Tudi svoje pesmi bi žrtvovala, le da bi se vrnil! A, kaj ko vem, da je smrt konec, konec in nič. Z bogom ali brez, z nebesi ali peklom, človek, ko umre, izgine, strohni, vse, kar za njim ostane, je spomin v tistih, ki so ga poznali, ki so ga imeli radi ... v meni, ki sem ga ljubila ...

MAMA: Ne vem, kako bi ti lahko pomagala ... Lahko se vrneš k meni ... četudi vem, da ti bo tu znova pretesno ...

ADA: Na, mama, tole so moje pesmi, tale drobna knjižica, to sem jaz, to je vse, kar sem jaz ... to je vse, kar bo ostalo po meni ... Vesela bom, zelo bom vesela, če boš kdaj zvečer prebrala kakšno pesem. Saj niso dolge, saj niso zapletene, so zelo preproste pesmi, v njih pa je veliko žalosti in obupa, ker tako je moje življenje ... In tisti, ki sedaj udrihajo po njih, niso v življenju trpeli niti eno samo minuto ...

MAMA: Ada, k meni lahko vedno prideš, moja vrata so vrata tvoje mame ... ne pozabi ... Res te nisem vedno razumela, a rada sem te imela. Zelo rada, Ada ...

4. prizor

Sapfo, Faon.

SAPFO: Spet cviliš pred mojimi vrati ...

FAON: ... ne morem pozabiti ... ljubljenja ...

SAPFO: Ljubljenja ... sploh veš, kaj je ...

Vtakniti ga v žensko ... to še ni ...

Zaželel si si ... znova počivati na meni ...

Vonj, ki te zastruplja ...

Občevati z nesmrtno Sapfo ...

Le kdo si ne bi ...

...razuzdanko, olimpijsko zmagovalko ...

učiteljico deklic iz bogatih hiš.
Prodajal boš lahko spomine ...
Na žensko ... njeno potemnelo telo
... božansko bilo je ležati med njenimi ...

FAON: Ponižuješ me ...
Sama povabila si me ... vase ...
hotela si okusiti mladi znoj,
ud, ki ne uplahne ...
vabila, izzivala ... hči boginje ...
Ne ponižuj tistega,
ki užitek prebudil je v tebi ...
Podobna bila si ...
Ko slast te je morila ...

SAPFO: Hči Afrodite ...

FAON: Boginje, ki ima žensko telo ...
ko bil sem v tebi ...
telo, dih, vonj, srce ... samo ugodje ...

SAPFO: ... mehanika, lepi Faon ...
noter ... ven, sluznica se ovlaži,
nabrekne ... užitek, sladkost,
ni ji enake: kaj hrana, kaj pijača,
purpurno morje, bele skale, peščene obale ...
ne oljke srebrne ne mladi jagenjčki ...
ne med ne vino ... vse to je nič ...
le srkanje še živih školjk ...
... poželenje ne ljubezen ... je to ...
pohota, lepotec moj ...

FAON: ... tvoje besede so nage,
sploh niso besede ...
živa bitja so ... plešoče deklice ...
male Afroditke ...
zato vsa Grčija časti te ...
v moških prebudila si ... sram,
saj doslej se nismo zavedali,
da pohota žene nas kot kozle ...

SAPFO: ... ne trudi se, da z besedami očaral bi pesnico ...
tvojih dejanj čakam ...
ne sklonim se nocoj jaz k tebi ...
ti z jezikom storil boš ...
da pamet ne bo moja sestra ...

Vladar bodi nocoj, ne suženj!

FAON: Če vladarju vzameš žezlo ... je še vladar?

SAPFO: Vsak moški je vladar, ko žezlo ...
V senci oljke bova legla ...
Posnemala ponosne živali, ki se pariyo ...
Ljudje pozabili smo na nedolžnost ...
ki drugo je ime za lepoto ...
... prekršili smo zakon ...
rodili so se pohota, poželenje,
nasilje, posilstva ...
ženska ni samica ... hči boginje je ...
iz morske pene se je dvignila ...

Sapfo odpelje Faona v senco stare oljke in odvrže haljo.

SAPFO: ... dišave ...
na ležišču ...
nežen ...
potešil hrepenenje ...
to ni darovanje ...
ugrabil si me ...
ubij me ... da zaživim ...
da zaživim ... mrtva ...

FAON: Sapfo ... temna ... zrela figa ...
v avgustu ...

SAPFO: Ne pesni, ljubček, zarij ga vame.
... plačal boš za vsak moj krik ...

FAON: ... s čim naj ti plačam, ljubica ...
reven brodnik sem ...

SAPFO: Nisem ljubica, ne tvoja ne nikogar ...
 ti si moj kozel s črnim, smrdečim udom ...
 Plačal boš ... plačal ...
 jutri ob zori odpeljal me boš na Levkas ...

FAON: Levkas ...

SAPFO: Tam je moj poslednji opravek ...
 ne sprašuj, da ud ti ne uplahne ...
 moj poslednji si ...
 kot Alkaj bil je prvi ...
 Izbrizgaj seme vame ...
 Da smrti si zaželim ...
 Divjaj v meni ... bodi val,
 ki jutri vzame me vase ...
 Dokaži, da Minotaver tvoj je oče ...
 Rogovi ostri ... težka jajca ...
 Bojevniki ... brez meča ubij me ...
 Ne omahni v smrt ... ne med stegni ...
 poslednji ljubimec, poslednji brodar ...
 preko črne reke me ponesi ... Haron ...

bele pečine ... lastovke ... večnost ...

*da bi videla z roso posute
 z lotosom obraščene bregove Aheronta ...*

5. prizor

Urednik, Ada.

UREDNIK: Literarni večer v Društvu pisateljev je odpovedan. No, predstavljen, saj v četrtek so gosti društva sovjetski pisatelji. Predsednik jim bo priredil sprejem, ki se ga bosta udeležila tudi Kozak in Vidmar.

ADA: Jaz pa bi rada spoznala kakšnega sovjetskega pisatelja, saj sem jih veliko brala, četudi mi niso bili ... no ja, Šolohov in Gorki, pa tudi Gladkov ... pesnike pa manj poznam ... saj ne znam rusko, četudi sem slišala za Ahmatovo in Cvetajevo, ti dve bi me še zlasti zanimali ...

UREDNIK: Seznam povabljenih je že narejen in med mladimi, mlajšimi avtorji je le Peter Levec.

ADA: Skoraj bi pozabila: honorar sem dobila, hvala lepa.

UREDNIK: Tako, kot je bilo zapisano v pogodbi.

ADA: Še dobro, da v pogodbi ni bilo zapisano, kakšne kritike se lahko objavijo ...

UREDNIK: Vidim, da si danes dobro razpoložena ...

ADA: Ja, normalno, pred nekaj dnevi je umrl moj prijatelj ...

UREDNIK: Oh, nisem vedel, Ada, iskreno sočustvujem s teboj.

ADA: Hvala, verjamem vam, saj ste se tako trudili z mojo zbirko ... Pokazali ste, kako iskreni ste lahko ...

UREDNIK: Ada, ni čas, da bi še v meni dobila sovražnika. Zavedaj se, da sem tvoj edini zaščitnik, edini, ki te zagovarja, brani ...

ADA: Kdo pa bi to lahko bil? Saj ste vi urednik pri založbi, vi ste prvi brali moje pesmi in me – samo na začetku – hvalili ... da Slovenci že dolgo nismo imeli tako izrazitega pesniškega talenta ... Govorili ste, da so nekatere moje pesmi celo bolj sugestivne kot pesmi Lili Novy.

UREDNIK: To še sedaj mislim, tega ne bom preklical, a oba veva, da se je oglasila kritika, ki vpliva na javno mnenje, in če me je celo tovariš minister pograjal, potem veva, oba, da ni čas za šalo ...

ADA: Meni res ni do šale ... Mislila sem samo, da bi lahko svoje pesmi predstavljala na kakšnem literarnem večeru ...

UREDNIK: Na to bolje, da pozabiš, Ada. Še več pozornosti bi vzbudila ... nepotrebne pozornosti, ki bi se slej ko prej obrnila proti tebi ... samo škodovalo bi ti ...

ADA: Naj se potem odpovem svojim pesmim?

UREDNIK: Tega nisem rekel, nikakor ne! Le malo je treba počakati, da se ozračje umiri ...

ADA: Od kdaj pa ima poezija vpliv na "ozračje"?

UREDNIK: Ada, saj dobro razumeš, o čem govorim. Ne potiskaj me v položaj, ko bom moral nastopiti s pozicije ... moči ... Razumna si, celo preveč, zato res ni treba, da ti razlagam vse te stvari, ki jih lahko vsak dan prebereš v časopisih. Saj si brala članek tovariša Miška Kranjca? Tam je vse povedano in Miško Kranjec je pisatelj velikega formata, ugleden, plodovit in tudi član centralnega komiteja. Torej se njegovemu glasu ne moreva upreti, kajne? Saj razumeš, Ada?

ADA: Moram razumeti, tovariš urednik, četudi nočem.

UREDNIK: In kakšni so tvoji načrti, Ada? Imaš v mislih kako novo zbirko?

ADA: Kakšno zbirko? Iščem službo, da bom lahko živela, preživela.

UREDNIK: Morda bi ti lahko pri iskanju službe pomagal? Kakega lektorja rabijo pri založbi, če ne v naši, pa v kaki drugi. Tudi na radiu morajo imeti lektorje, kajne? Saj slovenski jezik je tvoje edino orodje in ... orožje ...

ADA: Skrhan pipec ... Hvala za vašo ljubeznivost, a kot vedno je prišla prepozno. Obljubljajo mi službo, ne na radiu, ne pri kaki založbi ... v Žabnici iščejo učiteljico slovenščine. Že septembra bi lahko nastopila službo ... V Žabnici, kaj ni to lepo ...

UREDNIK: No, saj Žabnica pa ni tako daleč ... Saj ni Blatni dol ...

ADA: Daleč ne, predvsem pa je ime vabljivo ... skorajda metaforično ... Sicer pa nisem Cankarjev literarni lik.

6. prizor

Sapfo in Ada.

ADA: Košček raja na zemlji ... Žabnica! Kako luštano ime! Tu žabe svatbo bodo imele ... in mojih dvajset pamžkov v razredu, pravi angelčki, malo umazani, malo prestrašeni, malo lačni ... in vsako jutro *Za domovino s Titom naprej!* A morda ima mama le prav: od nečesa je treba živeti, od poezije pa se ne da ne živeti ne umreti. Storila si, kar si zmogla, kar si morala, Ada, napisala si knjigo pesmi, izdali so ti jo in ... kaj še hočeš ... lovorov venec? Da bi te častili, da bi te vabili, da brigadirjem bereš svoje pesmi ... Saj bi se ti smejali, ki bi komaj odložili krampe in lopate ... In, priznaj, tovariš minister je bolj gospod kot tovariš; našel ti je mesto v tej ljubki, žabji šoli, da boš paglavčke učila in vzgajala. Poleti pa boš imela kar dva meseca počitnic, je dejal tovariš minister, tedaj se boš lahko prepustila zapeljivim glasovom svoje muze. Razumen in nekako očetovski je ta naš minister.

SAPFO: Prispela sem, blaženi Levkas!

... pot se konča ... ni konec.

Snežno bele pečine ... bogovi naredili ...

da človek odide, ko zaželi si ...

... v družbi nesmrtnih ...

koprnenje po smrti ...

da bi videla z roso posute,

z lotosom obraščene bregove Aheronta ...

Glej jih, ptice, kako ... z lahkoto

spuščajo se z neba ... elegantno strmoglavlja

k morski gladini ... Odrešeni teže ...

nesmrtni znova švigajo navzgor ...

viharniki in kormorani ... Letalci,

ki bogovi jim lahko zavidajo ...

... pojejo milo, medeno, komaj slišno ...

presunljivo ... slavček v ... noči,

škrjanček na oknu svita,

grlice s temnimi ovratniki v stolpih cipres,

kos v jutranji ... vrabci vseprek ...

kakšno drobtinico ... lastovke sinje črne

daleč, daleč nad ... leteče ...

umira sestra, zberejo se okoli nje ...

ADA: Milan, Milan, zdaj ne bom mogla hoditi vsak dan k tebi ... Ob uri, ko prižgala bi svečko na tvojem grobu, popravljala bom domače naloge ...

Ob uri, ko šla sva ob reki pod vrbami in sem čutila tvoje bitje tako močno, kot da nosila bi te v sebi, kot da bila bi noseča s teboj, bom zaprla polkna in legla v posteljo, še brala ne bom, ker vse se mi je priskutilo ... Kar legla bom, kaj pa naj tu, v tej žabji vasi? Naj grem v gostilno? Sama? Četudi bi mi včasih prijalo, da bi malo sédla med ljudi in popila kak kozarec vina ... potem tam krog srca postane tako toplo ... in muke se raztopijo kot ... Ne vem, bojim se, vsak dan se bolj bojim naslednjega dne ... Marta je tam daleč, včasih mi pošlje kakšno razglednico ... morebiti si je tam že našla novega fanta ... Še dobro, saj tisti Vladimir je bil sicer čeden, a še bolj nevaren ... kar bala sem se ga, ko me je pogledal, puhnil dim iz cigarete in je na njegovih ustnicah zaigral nasmeh, ki ne vem, ali je pomenil simpatijo ali grožnjo ...

SAPFO: Zakaj sem tu? Ker tu je ... konec ...

Ko dopolni se čas ... ko storil si ...
Le kaj naj si še obetam ... še več pesmi ...
Le čemu ... devet knjig ... mar ni to ...

Deklet ni več, Dike ni ... mame ...
Tiran ni pustil, da bi jo pokopala ...
... moč dokazoval je nad strtim srcem ...
Kleja ... moja zlatoglava Kleja ...
Le zakaj naju je ločila ... usoda ...
Le kaj je to?
Ko rodila sem ... v meni začelo je bítí ...
Srce ... nikdar ... nikdar ...
Moje deklice ... bila si ... ni bilo ...

Slava ... čaščenje zaradi pesmi ...
Le zakaj ... tisti, ki poje moje ...
Misli le nase ... mar mu je pesnica ...

Lepi Faon ... telo kot kip ...
Prazen, slab ljubimec ...
Zdaj po tavernah hvali se ...
Napičil slavno Sapfo ...
... njegovo srce kupček smeti ...

Rada sem imela *mehko življenje* ...
Ljubezen do sonca

*mi je dosodila v dar sijaj in lepoto ...
sonce zašlo ... potemnel sijaj,
življenje kot ta skala ...
Ne želela bi si sedeti pred
vrati bogov ... čakati ... božanska ...*

Sapfo se požene s pečin v globino.

EPILOG

Sapfina dekleta: Atisa, Agalis, Fia, Kipris, Anaktorija.

ATISA: Sapfo ... Dika ... ni ju več ...

FIA: Morda na rosnih bregovih Aheronta ...

KIPRIS: ... samo črne rože cvetijo ...

ANAKTORIJA: Hiše muz ni več ...

AGALIS: Poročila se bom.

FIA: Lep je ...

KIPRIS: Veliko hišo in na tisoče oljk ima ...

ATISA: Sapfo pela je:

*Nobeno dekle,
ki kdaj je uzrlo
bleščečo luč sonca,
ne bo ti enako
v modrosti, nobeno dekle.*

AGALIS: Zapoj mi to pesem na poroki ...

ANAKTORIJA: Alkaj se je vrnil ...

Tiran oprostil mu je ...
Ustanovil je Akademijo, kjer moški
slavijo moške zmage ... modrost vladarjev
... demokracijo ...

KIPRIS: Konec je zlate dobe, ko Afroditi pele smo ...

ATISA: Ko vrabčke zapregle smo v voz,
da poletele smo prek črne zemlje v nebo ...

ANAKTORIJA: Bilitis, hči Grka in Feničanke,
Sapfina tekmica, končno prilezla

do trona, prilizuje se tiranu,
vsak dan bolj debelemu ...

FIA: Njene okorne hvalnice ...

KIPRIS: *Ovij nam, oče naš, vence krog vratov,
mi tvoji smo otroci,
pripravljeni, da s pesmimi te slavimo,
ali zate umremo na bojnem polju ...*

AGALIS: Slaba poezija, če povzdiguje ...
... ki niso vredni.

ANAKTORIJA: ... odslej same morale bomo vzgajati,
kar Sapfo zasejala je v nas ...

FIA: Bile smo deležne darov ...
Nikdar ... nikjer več dekleta ne bodo
pletla vencev rož, ki besede so,
in besed, ki so cvetlice ...
blagoslovila je naša mlada ...

AGALIS: Le tu, na našem otoku ...
Orfejevo glavo nekoč naplavilo morje ...
in liro, s katero oživiljal je ...

ANAKTORIJA: Morda ... nekoč ... vrnila se bo ...

ATISA: Nekoč ... proti večeru ... sladkem ...
Med oljkami in figami ... na toplem pesku,
valovi ljubili bodo se z obalo ...
zapela bo ... valovi se potuhnili,
veter onemel, zlata plošča sonca ...
pozlatila življenje ...

Dekleta zapojejo.

*Prišla si! Oj, lepo si to storila!
Jaz sem koprnela za teboj,
moje si srce razvnela,*

*da v ljubezni mi gori.
Bodi tolikokrat pozdravljena,
kolikor bili sva ločeni
ta čas!*